

Міністерство освіти і науки України
Одеський національний технологічний університет

ННІ прикладної економіки і менеджменту ім. Г.Е. Вейнштейна
Кафедра економіки промисловості
Ступінь вищої освіти – перший (бакалавр)
Спеціальність 051 «Економіка»
Освітня програма «Економіка підприємства»

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА

**на тему «Інвестиційний потенціал АТ «Житомирський
маслозавод» та шляхи його використання»**

ШИФР КРБ.ЕП.1.584А-03.1.2

Здобувача _____ Грудненка В.І.

Керівник _____ проф. Кулаковська Т.А.

Кваліфікаційна робота допускається до захисту

Рішення кафедри від 12.06.2024 р., протокол № 15

Завідувач кафедри економіки промисловості _____ Олександр ПАВЛОВ

Одеса – 2024 рік

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ННІ прикладної економіки і менеджменту ім. Г.Е. Вейнштейна
Кафедра економіки промисловості
Ступінь вищої освіти – перший (бакалавр)
Спеціальність 051 «Економіка»
Освітня програма «Економіка підприємства»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедри _____

« _____ » _____ 202__ р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧА

Грудненку Вадиму Ігоровичу

1. Тема роботи *«Інвестиційний потенціал АТ «Житомирський маслозавод» та шляхи його використання»*
Затверджена наказом ОНТУ від 09.10.2023 р. № 584А-03
2. Термін здачі здобувачем закінченої роботи 09.06.2024
3. Вихідні дані роботи: *наукові праці вітчизняних та іноземних науковців, огляд ринку молочних виробів, статистична звітність АТ «Житомирський маслозавод» за 2022-2023 рр., джерела інтернет-сайтів.*
4. Перелік питань, які потрібно розробити: *Розділ 1. Теоретичні засади формування та використання інвестиційний потенціал підприємств; Розділ 2. Аналіз стану АТ «Житомирський маслозавод» та ринкового потенціалу молокопереробної галузі України; Розділ 3. Розрахунок ефективності інвестиційного проекту виробництва йогуртового безлактозного морозива*
5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень) таблиць – 11, рисунків – 3.
6. Дата видачі завдання 15.02.2024

Керівник _____ Кулаковська Т.А.

Завдання прийняв до виконання _____ Грудненко В.І.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1	<i>Розробка теоретичного розділу за темою кваліфікаційної роботи</i>	<i>15.03.24 - 31.03.24</i>	
2	<i>Діагностика зовнішнього середовища підприємства молокопереробної галузі</i>	<i>01.04.24 - 13.04.24</i>	
3	<i>Діагностика внутрішнього стану та інвестиційного потенціалу АТ «Житомирський маслозавод» за два роки</i>	<i>14.04.24 - 07.05.24</i>	
4	<i>Розробка проєкту заходу з підвищення інвестиційного потенціалу АТ «Житомирський маслозавод» та розрахунок економічної ефективності</i>	<i>08.05.24 - 02.06.24</i>	
5	<i>Оформлення кваліфікаційної роботи</i>	<i>03.06.24 - 09.06.24</i>	

Здобувач-дипломник _____ Грудненко В.І.

Керівник роботи _____ Кулаковська Т.А.

Несу відповідальність за ідентичність електронного та друкованого варіантів кваліфікаційної роботи, даю згоду на обробку персональних даних та не заперечую проти розміщення кваліфікаційної роботи на офіційних web-ресурсах ОНТУ.

Підтверджую, що в кваліфікаційній роботі відсутні порушення норм академічної доброчесності.

Здобувач-дипломник Грудненко В.І. _____

АНОТАЦІЯ

на кваліфікаційну роботу бакалавра

КРБ містить 93 сторінок, 48 таблиць, 2 рисунки, список використаних джерел з 25 найменувань, 10 додатків.

Метою виконання роботи є оцінка інвестиційного потенціалу АТ «Житомирський маслозавод» та пошук шляхів його ефективного використання, розробка практичних рекомендацій.

Об'єктом аналізу, узагальнень і дослідження виступають процеси використання інвестиційного потенціалу підприємств.

Предметом дослідження є інвестиційний потенціал АТ «Житомирський маслозавод».

Завданнями роботи передбачено дослідження науково-теоретичних основ оцінки та використання інвестиційного потенціалу підприємств; дослідження сучасного стану молокопереробної галузі України та виявлення проблем у розвитку; діагностика фінансово-економічного стану АТ «Житомирський маслозавод»; розробка пропозицій з використання інвестиційного потенціалу підприємства; розрахунок ефективності запропонованого інвестиційного проєкту.

За результатами виконаної роботи сформульовані пропозиції з підвищення ефективності використання інвестиційного потенціалу підприємств молокопереробної галузі України.

Отримані результати можуть бути використані на підприємствах молокопереробної галузі України.

Рік виконання роботи 2024

Рік захисту роботи 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПІДПРИЄМСТВ.....	9
1.1. Сутність інвестиційного потенціалу підприємств.....	9
1.2. Оцінка інвестиційного потенціалу підприємств.....	12
1.3. Фактори формування та реалізації інвестиційного потенціалу підприємств.....	22
ВИСНОВКИ за Розділом 1.....	25
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СТАНУ АТ «ЖИТОМИРСЬКИЙ МАСЛОЗАВОД» ТА РИНКОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ МОЛОКОПЕРЕРОБНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ.....	28
2.1. Сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку молочної та молокопереробної галузі України.....	28
2.2. Техніко-економічна характеристика АТ «Житомирський маслозавод».....	35
2.3. Діагностика фінансово-господарської діяльності АТ «Житомирський маслозавод».....	39
2.3.1. Аналіз обсягу виробництва й реалізації продукції	39
2.3.2. Аналіз динаміки, структури і ефективності використання основних засобів.....	43
2.3.3. Аналіз динаміки, структури та ефективності використання оборотних активів.....	47
2.3.4. Аналіз забезпеченості підприємства трудовими ресурсами та ефективності їх використання.....	50
2.3.5. Аналіз собівартості продукції та витрат на виробництво.....	53
2.3.6. Аналіз рівня та динаміки фінансових результатів.....	55
2.3.7. Аналіз динаміки, структури та складу майна підприємства.....	56
2.3.8. Аналіз платоспроможності та ліквідності балансу підприємства.....	63
ВИСНОВКИ за Розділом 2.....	70
РОЗДІЛ 3. РОЗРАХУНОК ЕФЕКТИВНОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПРОЄКТУ ВИРОБНИЦТВА ЙОГУРТОВОГО БЕЗЛАКТОЗНОГО МОРОЗИВА.....	73

3.1. Резюме інвестиційного проекту виробництва йогуртового безлактозного морозива.....	73
3.2. Розрахунок показників інвестиційного проекту виробництва йогуртового морозива.....	75
3.3. Оцінка економічної ефективності інвестиційного проекту з виробництва нового продукту АТ «Житомирський маслозавод».....	79
3.4. Розрахунок впливу заходу на показники діяльності підприємства.....	81
ВИСНОВКИ за Розділом 3.....	83
ВИСНОВКИ.....	85
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	91
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Сучасний розвиток економіки визначається інтенсивністю інвестиційних процесів, їх спрямованістю і можливістю регулювання для вирішення пріоритетних завдань. Ринкові умови господарювання вимагають від підприємств самостійного визначення напрямів інвестиційної діяльності. Поясненням цього служить той факт, що за її допомогою досягається найважливіший критерій довгострокового розвитку і стабільного функціонування підприємства – конкурентоспроможність.

Розвиток підприємства знаходиться у функціональній залежності від рівня використання його інвестиційного потенціалу. Крім того, ефективність діяльності підприємства, його рентабельність і фінансова стійкість, в свою чергу, впливають на формування інвестиційного потенціалу.

Найбільш ефективним напрямом забезпечення зростання інвестиційного потенціалу підприємства є забезпечення сприятливих умов для його функціонування та розвитку. У сучасних соціально-економічних умовах найбільш ефективним та першочерговим напрямом підвищення інвестиційного потенціалу підприємств є державне регулювання інвестиційної сфери.

Метою виконання роботи є оцінка інвестиційного потенціалу АТ «Житомирський маслозавод» та пошук шляхів його ефективного використання, розробка практичних рекомендацій.

Об'єктом аналізу, узагальнень і дослідження виступають процеси використання інвестиційного потенціалу підприємств.

Предметом дослідження є інвестиційний потенціал АТ «Житомирський маслозавод».

Завданнями роботи передбачено:

- дослідити науково-теоретичні основи оцінки та використання інвестиційного потенціалу підприємств;
- дослідити сучасний стан молокопереробної галузі України та виявити проблеми у розвитку;

- провести діагностику фінансово-економічного стану АТ «Житомирський маслозавод»;
- розробити пропозиції з використання інвестиційного потенціалу підприємства;
- розрахувати ефективність запропонованого інвестиційного проєкту.

Методи дослідження: абсолютних і порівняльних переваг, аналітичні, індукції та дедукції, аналізу та синтезу, факторний аналіз.

Інформаційної базою дослідження є статистична інформація Державного комітету статистики України, дані Міністерства аграрної політики України, статистична і фінансова звітність підприємств за 2 роки, матеріали досліджень вітчизняних і зарубіжних вчених, опубліковані у періодичних виданнях та розміщені у мережі Інтернет.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПІДПРИЄМСТВ

1.1. Сутність інвестиційного потенціалу підприємств

Як економічну категорію інвестиційний потенціал вчені почали досліджувати порівняно нещодавно. В економічній літературі існують різні підходи до визначення сутності поняття «інвестиційний потенціал» та його основних характеристик, які систематизовано у табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Систематизація визначень сутності поняття «інвестиційний потенціал підприємства»

Автор	Визначення інвестиційного потенціалу
Т.О Макух [1]	сукупність наявних матеріальних та нематеріальних, трудових та організаційно-управлінських ресурсів підприємства, що характеризують його спроможність прийняти та освоїти інвестиційні кошти
І.Ю. Бережна [2]	відповідним чином організована динамічна сукупність інвестиційних ресурсів власне підприємства та інвестиційних ресурсів, залучених ззовні, що перебувають у його розпорядженні та можуть бути на певних умовах задіяні в інвестиційній діяльності задля досягнення стратегічних і тактичних цілей підприємства у майбутньому, враховуючи при цьому стан і характеристики макроекономічного середовища, в якому безпосередньо функціонує підприємство
Н.В. Сабліна [3]	сукупність економічних ресурсів, що можуть бути мобілізовані суб'єктом господарювання та як можливості підприємства використовувати ці ресурси для досягнення стратегічної мети
Г.Ю. Кучерук та О.М. Вовк [4]	організована сукупність наявних економічних можливостей, які створюють умови для розвитку та реалізації стратегічних та тактичних цілей підприємства в сфері інвестиційної діяльності; сукупність необхідних ресурсів і можливостей для здійснення інвестиційної діяльності й досягнення цілей розвитку підприємства
В.М. Гриньова та О.П. Коюда [5, с. 358]	можливість вкладення капіталу з метою наступного його збільшення або інвестиційні можливості щодо ведення, підтримки чи збереження чого-небудь
І.М. Мягких [6]	можливості щодо формування та відновлення основних фондів з метою забезпечення необхідного рівня конкурентоспроможності робіт та послуг

Джерело: [1-6]

З однієї сторони, інвестиційний потенціал є результатом використання потенційних можливостей області, проте, з іншої – фактором подальшого

саморозвитку в результаті здійснення інвестиційної діяльності. Отже, потенціал – це показник, який віддзеркалює не просто стан об'єкта, а й одночасно сутність методологічних основ численності реальних процесів та явищ [7].

Узагальнюючі підходи до визначення сутності інвестиційного потенціалу підприємства, можна виокремити три основні підходи до інвестиційного потенціалу: ресурсний, цільовий (або відтворювальний) та результативний. Представники ресурсного підходу акцентують увагу на наявних матеріальних, нематеріальних, трудових та організаційно-управлінських ресурсах підприємства [8]. За цільового або відтворювального підходу інвестиційний потенціал визначають як сукупність ресурсів, призначених для довгострокового вкладення з метою досягнення цілей відтворення господарської діяльності підприємства. Представники результативного підходу зосереджують увагу на результаті діяльності підприємства.

Інвестиційний потенціал є вирішальним у забезпеченні економічного зростання підприємства та відіграє важливу роль у розвитку інших його потенційних можливостей (виробничих, інноваційних, фінансових, маркетингових і т. п.) за рахунок інвестиційної діяльності. Багатогранність економічної категорії «інвестиційний потенціал підприємства» дозволяє виокремити три основних аспекти, в межах яких доцільно розглядати це поняття [9]:

- здатність реалізовувати реальні інвестиційні проекти (капіталовкладення);
- спроможність залучати зовнішні інвестиційні ресурси, тобто бути привабливим для інвесторів;
- можливість здійснювати фінансове інвестування в якості додаткового джерела прибутку.

Формування інвестиційного потенціалу відбувається під впливом позитивних та негативних факторів, які поділяють на дві групи – зовнішні та внутрішні. У сучасних економічних умовах завжди присутні фактори з усіх представлених секторів, тому формування інвестиційного потенціалу піддається

впливу мікро- та макросередовища підприємства. Відповідно до співвідношення факторів з обох груп приймаються рішення щодо доцільності інвестування та формування інвестиційного потенціалу проекту чи підприємства.

Серед основних елементів інвестиційного потенціалу підприємства О.Г. Назарова виділяє [8]: фінансовий потенціал, майновий потенціал, кадровий потенціал та виробничий потенціал.

Під фінансовим потенціалом розуміють сукупність фінансових ресурсів, за допомогою ефективного раціонального використання яких підприємство здатне отримати прибуток, а також досягти поставленої мети своєї діяльності, а також отримати максимально можливий фінансовий результат, за рахунок використання наявних власних ресурсів і залучення додаткових коштів на найбільш вигідних для підприємства умовах [10, с. 125].

Майновий потенціал розглядають як сукупність ресурсів, які контролюються підприємством у результаті минулих подій, функціонують у матеріальній, нематеріальній, фінансовій формах та використовуючи які підприємство очікує отримати економічні вигоди у майбутньому [11].

Кадровим потенціалом є інтегровані трудові можливості підприємства, які наявні сьогодні та передбачаються у майбутньому та які характеризуються наявністю кваліфікованого персоналу підприємства, його освітнім і професійно-кваліфікаційним рівнем, іншими якісними характеристиками [12].

Під виробничим потенціалом варто розуміти можливий випуск конкурентоспроможної продукції певного асортименту при найбільш ефективному використанні виробничих ресурсів і компетенцій (комплекс колективного знання, досвіду і здібностей учасників виробничого процесу) підприємства [13].

Таким чином, інвестиційний потенціал є комплексним поняттям, під яким варто розуміти організовану сукупність наявних ресурсів (фінансових, майнових, кадрових і виробничих) та можливість розвитку підприємства, що досягається через реалізацію можливостей мобілізації внутрішніх та зовнішніх

інвестиційних коштів для досягнення стратегічних та тактичних цілей підприємства через механізм інвестування.

У залежності від співвідношення внутрішніх та зовнішніх чинників впливу на інвестиційний потенціал, розглядають три основних варіанти формування інвестиційного потенціалу [14]:

– при домінуванні внутрішніх негативних чинників та сприятливих зовнішніх – реалізацію інвестиційного потенціалу можна провести за допомогою оптимізації бізнесу підприємства, причому незалежно від зовнішньої кон'юнктури. За такого перебігу, наявні інвестиційні можливості можуть бути реалізовані досить швидко, а інвестиційний потенціал, як правило, в цьому випадку помірний;

– при переважанні зовнішніх негативних факторів та сприятливих внутрішніх – реалізація інвестиційного потенціалу полягає в поліпшенні інвестиційного клімату, хоча за таких умов інвестиції досить ризиковані. Інвестиційний потенціал може досягти значного розміру за умови впливу несприятливих зовнішніх факторів протягом нетривалого часу. Очевидні переваги мають інвестори, пристосовані до таких умов господарювання та мають режим найбільшого сприяння від державних органів;

– при негативних внутрішніх та несприятливих зовнішніх чинниках інвестиційний потенціал може досягти великих показників, але капіталовкладення при цьому вкрай ризиковані (контрагенти намагаються утримуватися від інвестування).

Отже, формування інвестиційного потенціалу відбувається в процесі накопичення інвестиційних можливостей під впливом зовнішніх та внутрішніх факторів впливу.

1.2. Оцінка інвестиційного потенціалу підприємств

Інвестиційний потенціал підприємства складається з двох його відокремлених, але взаємодоповнюючих підвидів – потенціалу розвитку поточної діяльності та інноваційного потенціалу, кожен з яких складається з

певного набору часткових потенціалів (виробничого, ринкового та людського) [15].

У результаті узагальнюючий інтегральний показник інвестиційного потенціалу (*ІІ*) пропонується розраховувати за такою формулою

$$ІІ = ІІ_{пд} + ІІ_{ін}, \quad (1.1)$$

де *ІІ_{пд}* – потенціал поточної діяльності;

ІІ_{ін} – потенціал інвестиційної діяльності.

При цьому кожен із виділених підвидів інвестиційного потенціалу у свою чергу містить три структурних компоненти: виробничий потенціал підприємства (*ВІІІ*), фінансовий потенціал підприємства (*ФІІІ*) та ринковий потенціал підприємства (*РІІІ*). Відповідно, розрахунок потенціалу поточної діяльності приймає такий вигляд

$$ІІ_{пд} = ВІІІ + ФІІІ + РІІІ. \quad (1.2)$$

На іншому етапі необхідно, використовуючи детальний підхід до оцінки, виявити та оцінити показники, що визначають часткові потенціали кожного із виділених підвидів інвестиційного потенціалу підприємства, привівши кінцеві результати оцінки кожному з них до порівнянних результатів. У цьому випадку – до єдиної бальній шкалі.

У загальному вигляді оцінка кожного із часткових потенціалів (*СІІі*) проводиться за формулою

$$СІІі = \sum X_i \alpha_i, \quad (1.3)$$

де *X_i* – окремий показник і-го приватного потенціалу (виробничого, фінансового, ринкового);

α_i – ваговий коефіцієнт оцінного критерію *X_i*, причому $\sum \alpha_i = 1$.

Для оцінки виробничого потенціалу підприємства можна скористатися системою показників, поданих у роботі [15], привівши їх до бальної шкали оцінок (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Бальна оцінка показників виробничого потенціалу підприємства

Показник	Значення	Бальна оцінка	Коефіцієнт вагомості	Бальна оцінка з урахуванням вагомості
Виробнича складова				
Знос основних засобів	Менше 50 %	3	0,15	0,45
	51-69 %	2		0,3
	70 % та більше	1		0,15
Коефіцієнт приросту ОВЗ	> 1	3	0,15	0,45
	1	2		0,3
	< 1	1		0,15
Співвідношення коефіцієнтів оновлення та вибуття основних засобів	1	3	0,2	0,6
	0,5 – 1	2		0,4
	< 1	1		0,2
Фондовіддача	> 1	3	0,25	0,75
	1	2		0,5
	< 1	1		0,25
Рентабельність ОВЗ	Більше 50 %	3	0,25	0,75
	25 – 49 %	2		0,5
	Менше 25 %	1		0,25
ВСЬОГО	-	-	1	-
Матеріальна складова				
Частка змінних витрат у собівартості продукції	80 % та більше	3	0,25	0,75
	50 – 79 %	2		0,5
	< 50 %	1		0,25
Співвідношення зміни цін на сировину, матеріали та цін на готову продукцію	< 1	3	0,25	0,75
	1	2		0,5
	>1	1		0,25
Матеріаловіддача	1,5	3	0,5	1,5
	1 – 1,5	2		1,0
	< 1	1		0,5
ВСЬОГО	-	-	1	-
Кадрова складова				
Співвідношення коефіцієнтів з прийняття та з вибуття персоналу	1	3	0,3	0,9
	0,5 – 1	2		0,6
	< 1	1		0,3
Професійний склад кадрів	Відповідає потребі	3	0,4	1,2
	Потрібне навчання та оновлення персоналу	2		0,8

Показник	Значення	Бальна оцінка	Коефіцієнт вагомості	Бальна оцінка з урахуванням вагомості
	Не відповідає потребі	1		0,4
Зміна виробітку на одного працівника	> 10 %	3	0,3	0,9
	0 – 10 %	2		0,6
	< 0	1		0,3
ВСЬОГО	-	-	1	-

Джерело: [15]

Залежно від отриманого в результаті оцінки значення визначених показників, їм присвоюється певний рівень: високий – 3 бали, середній – 2 бали, низький – 1 бал. Підсумковий показник виробничого потенціалу розраховується шляхом підсумовування балів, привласнених кожною з його складових – виробничої, матеріальної та кадрової.

Вагові коефіцієнти, що використовуються для розрахунку складових виробничого потенціалу визначаються шляхом експертної оцінки.

Максимальна кількість балів, присвоюється найвищому рівню виробничого потенціалу підприємства – дев'ять балів. Підсумовування балів відповідних показників з урахуванням коефіцієнтів їх вагомості у загальній системі оцінки дає можливість оцінити виробничий потенціал підприємства на підставі віднесення до певному його рівню:

- високий виробничий потенціал (Рівень А) – 7,5-9 балів;
- середній виробничий потенціал (Рівень В) – 4,5-7,49 балів;
- низький виробничий потенціал (Рівень С) – менше 4,5 бали.

Для оцінки фінансового потенціал підприємства також використовується сукупність різних показників.

Враховуючи різноманітність фінансових процесів, множинність фінансових показників, відмінність у рівнях їх критичних оцінок, складності, що виникає при оцінці фінансової стійкості підприємства, необхідно проводити інтегральну оцінку ФПП (табл. 1.3).

Таблиця 1.3

Інтегральна бальна оцінка фінансового потенціалу підприємства за фінансовими показниками

Показник	Високий рівень	Середній рівень	Низький рівень
Коефіцієнт фінансової незалежності	> 0,5	0,3 – 0,5	< 0,3
Коефіцієнт поточної ліквідності	> 2	1 – 2	< 1
Коефіцієнт строкової ліквідності	> 0,8	0,4 – 0,8	< 0,4
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	> 0,2	0,1 – 0,2	< 0,1
Рентабельність активів	> 0,1	0,05 – 0,1	< 0,05
Рентабельність власного капіталу	> 0,15	0,1 – 0,15	< 0,1
Ефективність використання активів для виробництва продукції	> 1,6	1,0 – 1,6	< 1
Частка позикового капіталу в капіталі підприємства	< 0,5	0,5 – 0,7	> 0,7
Частка робочого капіталу	> 0,26	0,1 – 0,26	< 0,1
Частка акумульованого капіталу	> 0,4	0,05 – 0,1	< 0,05
<i>Додатково:</i>			
Кількість балів	9	6	3
Коефіцієнт вагомості кожного показника	0,1	0,1	0,1

Джерело: [15]

Таким чином, до складу фінансового потенціалу підприємства були включені 10 показників, кожному з яких у залежності від фактичного значення надається від трьох до дев'яти балів. Для об'єктивної оцінки всіх виділених сторін фінансового потенціалу кожному з його показників присвоюється однаковий коефіцієнт вагомості у загальній системі оцінки, що дорівнює 0,1. В результаті шляхом підсумовування отриманих балів з урахуванням коефіцієнтів вагомості показників отримуємо аналогічну шкалу оцінки фінансового потенціалу організації:

- високий фінансовий потенціал (рівень А) – 7,1-9 балів;
- середній фінансовий потенціал (рівень В) – 4,5-7 бали;
- низький фінансовий потенціал (рівень С) – менше 4,5 балів.

Для оцінки ринкового потенціалу підприємства необхідно обґрунтування низки показників, які впливають на його можливість безперешкодно отримувати необхідні ресурси та реалізовувати вироблену продукцію.

До таких показників можна віднести:

- інвестиційний клімат регіону;
- інвестиційна привабливість галузі;
- географічний ринок збуту;
- стадія життєвого циклу основного виду продукції;
- ступінь конкуренції на товарному ринку;
- розвиток транспортної інфраструктури.

Незважаючи на те, що ці показники є якісними за своєю суттю, їх також можна оцінити кількісно, використовуючи для цього бальну оцінку їх відповідних значень.

Бальна оцінка показників ринкового потенціалу організації представлена у табл. 1.4.

Таблиця 1.4

Бальна оцінка показників ринкового потенціалу підприємства

Показник	Абсолютне значення	Бальна оцінка	Коефіцієнт вагомості	Бальна оцінка з урахуванням вагомості
Інвестиційний клімат регіону	Сприятливий	9	0,15	1,35
	Несприятливий	6		0,9
	Вкрай несприятливий	3		0,45
Інвестиційна привабливість галузі	Висока	9	0,15	1,35
	Середня	6		0,9
	Низька	3		0,45
Географічний ринок збуту	Закордонний та національний	9	0,2	1,8
	Національний	6		1,2
	Регіональний	3		0,6
Стадія життєвого циклу основного виду продукції	Зростання	9	0,15	1,35
	Зрілість	6		0,9
	Старіння	3		0,45
Ступінь конкуренції на товарному ринку	Низький	9	0,2	1,8
	Середній	6		1,2
	Високий	3		0,6
Розвиток транспортної інфраструктури	Три види транспорту	9	0,15	1,35
	Два види транспорту	6		0,9
	Один вид транспорту	3		0,45
ВСЬОГО			1,0	-

Джерело: [15]

Підсумок балів відповідних показників з урахуванням коефіцієнтів їх вагомості в загальній системі оцінки дає можливість оцінити ринковий потенціал підприємства на підставі віднесення до певного його рівня:

- високий ринковий потенціал (рівень А) – 7,1-9 балів;
- середній ринковий потенціал (рівень В) – 4,5-7 балів;
- низький ринковий потенціал (рівень С) – менше 4,5 бали.

У результаті шляхом підсумовування отриманих балів виробничої, матеріальної та кадрової складової, отримуємо підсумкове значення потенціалу розширення поточної діяльності підприємства:

- високий потенціал поточної діяльності (рівень А) – 21,1–27 балів;
- середній потенціал поточної діяльності (рівень В) – 13,5–21 бал;
- низький потенціал поточної діяльності (рівень С) – менше 13,5 балів.

На наступному етапі необхідно провести оцінку інноваційного потенціалу підприємства також у розрізі виділених складових – виробничої, фінансової та ринкової.

Для оцінки виробничої компоненти інноваційного потенціалу було використано певну систему показників (як і для виробничої компоненти потенціалу поточної діяльності), що представлена в табл. 1.5.

Таблиця 1.5

Система показників для оцінки виробничої складової інноваційного потенціалу підприємства

Кадрова складова	Науково-дослідна складова	Виробничо-технічна складова
Коефіцієнт інноваційності персоналу (K1)	Коефіцієнт інтелектуальної власності (K5)	Коефіцієнт прогресивності обладнання (K8)
Частка науково-технічних спеціалістів у загальній кількості персоналу (K2)	Коефіцієнт інноваційності продукції (K6)	Коефіцієнт модернізації обладнання (K9)
Частка співробітників, які мають вищу освіту в загальній кількості персоналу (K3)	Коефіцієнт результативності освоєння інновацій (K7)	Коефіцієнт придатності обладнання (K10)
Коефіцієнт навченості персоналу (K4)		Частка обладнання з терміном експлуатації до 10 років (K11)

Джерело: [15]

Оцінка фінансової складової інноваційного потенціалу підприємства включає визначення показників, що характеризують їх фінансові можливості:

- коефіцієнт концентрації власного капіталу (*K12*);
- коефіцієнт абсолютної ліквідності (*K13*);
- коефіцієнт оборотності коштів у активах (*K14*).

Ринкову компоненту інноваційного потенціалу можна охарактеризувати у розрізі наявних досліджень з конкретних напрямів:

- щодо інноваційної продукції (які з нових позицій асортименту приносять найбільший та найменший дохід);
- за ринками (які ринки найбільш і найменш переважні для інноваційної продукції підприємства з точки зору обороту та доходу);
- за споживачами (хто є цільовим або постійним споживачем нової продукції).

Роботою з цими складовими на підприємстві займаються, як правило, відділ збуту або відділ маркетингу, в процесі діяльності яких виявляються внутрішні можливості підприємства, сфери, в яких вони мають досягнення, та ті, які потребують поліпшення.

Оцінюються перспективи розвитку підприємств тих чи інших ринків збуту.

Продукція, що випускається, аналізується з точки зору задоволення потреб покупців, перспективності та конкурентоспроможності.

В якості показників, що призначені для оцінки ринкової компоненти інноваційного потенціалу, були обрані:

- ступінь задоволеності споживачів (*K15*);
- частка нових замовників продукції підприємства (*K16*).

Таким чином, представлена система структурних компонентів інноваційного потенціалу підприємства дозволяє визначити їх внутрішні можливості, переваги та недоліки інноваційної діяльності, проаналізувати потенціал їх розвитку з метою підвищення ефективності комерційну діяльність.

Оскільки всі показники мають різну розмірність, щоб зіставити дані з різними коефіцієнтами структурних компонентів інноваційного потенціалу та вивести інтегральний показник, потрібно ввести діапазон прийнятних бальних значень від 0 до 10 (табл. 1.6).

Таблиця 1.6

**Діапазон бальних значень коефіцієнтів структурних компонентів
інноваційного потенціалу підприємства**

Коефіцієнт	0 – 2,5	2,6 – 5	5,1 – 7,5	7,6 – 9,9	10
Виробничий компонент					
<i>K1</i>	0 – 7,5	7,5 – 15	15,1 – 22,5	22,6 – 30	≥ 30,1
<i>K2</i>	0 – 2,5	2,6 – 5	5,1 – 7,5	7,6 – 10	≥ 10,1
<i>K3</i>	0 – 10	10,1 – 20	20,1 – 30	30,1 – 40	≥ 40,1
<i>K4</i>	0 – 15	15,1 – 30	30,1 – 45	45,1 – 60	≥ 60,1
<i>K5</i>	0 – 0,05	0,051 – 0,1	0,11 – 0,5	0,51 – 0,1	≥ 0,11
<i>K6</i>	0 – 1,5	1,6 – 3	3,1 – 4,5	4,6 – 6	≥ 6,01
<i>K7</i>	0 – 20	20,1 – 40	40,1 – 60	60,1 – 80	≥ 80,1
<i>K8</i>	0 – 20	20,1 – 40	40,1 – 60	60,1 – 80	≥ 80,1
<i>K9</i>	0 – 15	15,1 – 30	30,1 – 45	45,1 – 60	≥ 60,1
<i>K10</i>	0 – 20	20,1 – 40	40,1 – 60	60,1 – 80	≥ 80,1
<i>K11</i>	0 – 20	20,1 – 40	40,1 – 60	60,1 – 80	≥ 80,1
Фінансовий компонент					
<i>K12</i>	0 – 20	20,1 – 40	40,1 – 60	60,1 – 80	≥ 80,1
<i>K13</i>	0 – 10	10,1 – 20	20,1 – 30	30,1 – 40	≥ 40,1
<i>K14</i>	0 – 0,5	0,51 – 1	1,01 – 1,5	1,51 – 2	≥ 2,01
Ринковий компонент					
<i>K15</i>	0 – 2	2,01 – 4	4,01 – 6	6,01 – 8	≥ 8,01
<i>K16</i>	0 – 5	5,1 – 10	10,1 – 15	15,1 – 20	≥ 20,1

Джерело: [15]

Часткові показники (виробничий, фінансовий та ринковий компоненти) інноваційного потенціалу підприємства ($ЧП_{ин}$) розраховуються за такою формулою

$$ЧП_{ин} = \frac{\sum_{i=1}^n K_i}{n}, \quad (1.4)$$

де n – кількість коефіцієнтів, що включаються в оцінку приватного потенціалу;

K_i – значення i -го коефіцієнта приватного показника інноваційного потенціалу підприємства.

Інноваційний потенціал підприємства з урахуванням вагових коефіцієнтів часткових потенціалів розраховується за такою формулою

$$P_{in} = VP \cdot 0,6 + \Phi P \cdot 0,3 + PP \cdot 0,1. \quad (1.5)$$

Слід зазначити, що вагові коефіцієнти часткових потенціалів визначено експертним методом на основі кількості коефіцієнтів, що входять до їх складу, а також з урахуванням значущості для подальшого розвитку підприємства.

Підсумкове значення інноваційного потенціалу підприємства оцінюється за такою шкалою:

- високий інноваційний потенціал – 8-10 балів;
- середній інноваційний потенціал – 3,3-7,99 балів;
- низький інноваційний потенціал – менше 3,3 балів.

У результаті сукупний інвестиційний потенціал, що враховує як ресурси розширення поточної діяльності, так і інноваційні можливості, оцінюється за такою шкалою:

- високий інвестиційний потенціал – 31-37 балів;
- середній інвестиційний потенціал – 16,8-30,99 балів;
- низький інвестиційний потенціал – менше 16,8 балів.

Таким чином, розглянута комплексна методика, заснована на структуруванні сукупного інвестиційного потенціалу шляхом виділення окремих складових, охоплює стратегічно важливі напрями ресурсного забезпечення діяльності господарюючого суб'єкта, бальної оцінки кожного з виділених компонентів та присвоєння окремому елементу сформованої структури питомої ваги на основі його значущості в загальній системі оцінки.

Дана методика забезпечує об'єктивну та всебічну оцінку інвестиційного потенціалу, виявляючи певні недоліки у розвитку окремих підприємств та

створює необхідні передумови їх усунення з метою подальшого сталого розвитку господарюючих суб'єктів.

1.3. Фактори формування та реалізації інвестиційного потенціалу підприємств

Важливою складовою дослідження інвестиційного потенціалу є його фактори формування та реалізації, вивчення яких може здійснюватися у двох аспектах: на пряму впливу та за джерелами виникнення (рис. 1.1).

Рис. 1.1. Фактори формування та реалізації інвестиційного потенціалу підприємств

За джерелами виникнення фактори впливу на інвестиційний потенціал підприємства поділяються на внутрішні та зовнішні.

До внутрішніх факторів належать:

- 1) контрольовані підприємством ресурси (інтелектуальні, технічні, сировинні тощо);
- 2) доступ до споживчих та сировинних ринків;
- 3) вплив конкуренції;
- 4) доступ до інвестиційних ресурсів через кордон та загальний рівень присутності іноземного капіталу в економіці;
- 5) наявність державної політики підтримки підприємств.

Зовнішніми факторами є:

- характер заощаджень населення країні (обсяги, структура, динаміка);
- рівень інфляційних очікувань населення;
- довіра власників інвестиційних ресурсів до перерозподільного сектору країни (банки, інститути спільного інвестування, страхові компанії);
- стан нормативно-правової бази, що регулює інвестиційну діяльність;
- сукупність інших факторів прозорості та бар'єрів ведення бізнесу в країні (рівень корупції, бюрократизації, кримінальний стан тощо).

У напрямку впливу фактори доцільно розглядати в таких аспектах, як фактори, що визначають можливість мобілізації інвестиційних ресурсів, і фактори, що визначають можливість альтернативного руху інвестиційних ресурсів.

До факторів можливості мобілізації інвестиційних ресурсів належать:

- 1) добробут населення (орієнтація населення на першочергове задоволення потреб нижчого чи вищого рівня, що формує попит на певні товари та послуги);
- 2) рівень інфляції у країні та її вплив на експортно-імпортні операції;
- 3) вимоги до рівня рентабельності підприємства для забезпечення можливості стабільного існування на ринку, виходячи із соціально-економічних умов у країні в цілому;
- 4) взаємодія підприємств державної та приватної форм власності (від недобросовісної конкуренції та рейдерських атак до використання адміністративного ресурсу на формування певної ринкової кон'юнктури);

5) особливості діяльності банківського сектора (рівень довіри населення, рівень капіталізації, обсяг та структура присутності іноземного капіталу у банківській системі тощо).

До факторів впливу на можливість альтернативного використання інвестиційних ресурсів, що характеризують рівень конкуренції над ринком інвестиційних ресурсів, зараховуються:

- ресурсно-промисловий потенціал підприємства та країни в цілому;
- демографічна ситуація та якісні характеристики населення;
- бар'єри залучення інвестиційних ресурсів із зовнішніх ринків;
- обсяги та актуальна динаміка ВВП;
- рівень безробіття в області та країні загалом;
- антропогенний вплив на екологію.

З боку підприємства вплив можливий лише на внутрішні фактори інвестиційного потенціалу, які включають сукупність ресурсів і процесів, що забезпечують їхню взаємодія. Іншими словами, це ресурси, що знаходяться під контролем цього підприємства, та якість управління ними. При інших рівних умовах саме підконтрольні нематеріальні ресурси (інформація, ліцензії, патенти, дозволи, а також можливості менеджменту) надають підприємству ринкові переваги та формують його фактичний інвестиційний потенціал.

Тому формування, розвиток та реалізація певної ресурсної складової (залежно від сфери діяльності та майбутніх інтересів) забезпечують покращення інвестиційного потенціалу підприємства шляхом впливу на внутрішні чинники формування. Однозначно визначити, який із факторів має найбільший вплив на формування та реалізацію інвестиційного потенціалу підприємства у сучасних соціально-економічних умовах дуже важко, оскільки нестабільне зовнішнє середовище існування підприємств може нівелювати будь-які наявні та потенційні ресурси суб'єкта господарювання, якість його управлінських рішень та ін. Таким чином, зовнішні фактори знаходяться під безпосереднім впливом держави, оскільки лише уряд може ефективно управляти макроекономічними показниками та інвестиційним кліматом у країні в цілому.

Найбільш ефективним напрямом забезпечення зростання інвестиційного потенціалу підприємства є забезпечення сприятливих умов для його функціонування та розвитку. У сучасних соціально-економічних умовах найбільш ефективним та першочерговим напрямом підвищення інвестиційного потенціалу підприємств є державне регулювання інвестиційної сфери.

ВИСНОВКИ за Розділом 1

Інвестиційний потенціал – це сукупність наявних матеріальних та нематеріальних, трудових та організаційно-управлінських ресурсів підприємства, що характеризують його спроможність прийняти та освоїти інвестиційні кошти. Також інвестиційний потенціал можна трактувати як сукупність економічних ресурсів, що можуть бути мобілізовані суб'єктом господарювання та як можливості підприємства використовувати ці ресурси для досягнення стратегічної мети.

Виокремлюють три основні підходи до інвестиційного потенціалу: ресурсний, цільовий (або відтворювальний) та результативний. Представники ресурсного підходу акцентують увагу на наявних матеріальних, нематеріальних, трудових та організаційно-управлінських ресурсах підприємства. За цільового або відтворювального підходу інвестиційний потенціал визначають як сукупність ресурсів, призначених для довгострокового вкладення з метою досягнення цілей відтворення господарської діяльності підприємства. Представники результативного підходу зосереджують увагу на результаті діяльності підприємства.

Серед основних елементів інвестиційного потенціалу підприємства виділяють: фінансовий потенціал, майновий потенціал, кадровий потенціал та виробничий потенціал. Таким чином, інвестиційний потенціал є комплексним поняттям, під яким варто розуміти організовану сукупність наявних ресурсів (фінансових, майнових, кадрових і виробничих) та можливість розвитку підприємства, що досягається через реалізацію можливостей мобілізації

внутрішніх та зовнішніх інвестиційних коштів для досягнення стратегічних та тактичних цілей підприємства через механізм інвестування.

Оцінка інвестиційного потенціалу здійснюється на основі оцінювання потенціалу розвитку поточної діяльності та інноваційного потенціалу, кожен з яких складається з певного набору часткових потенціалів (виробничого, ринкового та людського).

Інвестиційний потенціал поточної діяльності містить виробничий, фінансовий та ринковий потенціали. Оцінка виробничої складової виробничого потенціалу визначається на основі розрахунку коефіцієнту зносу основних засобів, приросту основних засобів, фондівіддачі та рентабельності основних засобів. Матеріальна складова визначається часткою змінних витрат у собівартості продукції, матеріаловіддачею, співвідношенням змін цін на сировину та цін на готову продукцію. Кадрова складова виробничого потенціалу оцінюється через співвідношення коефіцієнтів з прийняття та з вибуття персоналу, професійний склад кадрів та зміну продуктивності праці.

Оцінка фінансової складової інвестиційного потенціалу поточної діяльності здійснюється на основі дослідження показників платоспроможності та ліквідності активів підприємства.

Для оцінки ринкового потенціалу підприємства необхідно обґрунтування низки показників, які впливають на його можливість безперешкодно отримувати необхідні ресурси та реалізовувати вироблену продукцію. До таких показників можна віднести інвестиційний клімат регіону, інвестиційну привабливість галузі, географічний ринок збуту, стадії життєвого циклу основного виду продукції тощо.

Оцінка інноваційного потенціалу підприємства здійснюється на основі таких складових, як виробнича, фінансова та ринкова складова. Виробнича складова інноваційного потенціалу в свою чергу розподіляється на кадрову, науково-дослідну та виробничо-технічну складові, за якими здійснюється оцінка. Оцінка фінансової складової інноваційного потенціалу підприємства включає визначення показників, що характеризують їх фінансові можливості:

коефіцієнт концентрації власного капіталу, коефіцієнт абсолютної ліквідності, коефіцієнт оборотності коштів у активах. Ринкову компоненту інноваційного потенціалу можна охарактеризувати у розрізі наявних досліджень з напряму інноваційності продукції, за ринками, за споживачами.

Важливою складовою дослідження інвестиційного потенціалу є його фактори формування та реалізації, вивчення яких може здійснюватися у двох аспектах: напряму впливу та за джерелами виникнення.

За джерелами виникнення фактори впливу на інвестиційний потенціал підприємства поділяються на внутрішні та зовнішні. До внутрішніх факторів належать контрольовані підприємством ресурси (інтелектуальні, технічні, сировинні тощо), доступ до споживчих та сировинних ринків, вплив конкуренції тощо.

Зовнішніми факторами є характер заощаджень населення країни, рівень інфляційних очікувань населення, довіра власників інвестиційних ресурсів до перерозподільного сектору країни, стан нормативно-правової бази, що регулює інвестиційну діяльність тощо.

Найбільш ефективним напрямом забезпечення зростання інвестиційного потенціалу підприємства є забезпечення сприятливих умов для його функціонування та розвитку. У сучасних соціально-економічних умовах найбільш ефективним та першочерговим напрямом підвищення інвестиційного потенціалу підприємств є державне регулювання інвестиційної сфери.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ СТАНУ АТ «ЖИТОМИРСЬКИЙ МАСЛОЗАВОД» ТА РИНКОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ МОЛОКОПЕРЕРОБНОЇ ГАЛУЗИ УКРАЇНИ

2.1. Сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку молочної та молокопереробної галузі України

Молокопродуктовий підкомплекс є важливою складовою АПК України, забезпечуючи продовольчу безпеку держави.

За майже роки великої війни молочна галузь втратила 39 підприємств у Харківській, Луганській, Донецькій, Херсонській, Миколаївській, Сумській та Запорізькій областях. В тому числі зруйновані два великих підприємства – «Баштанський сирзавод» на Миколаївщині та «Куп'янський МКК» на Харківщині. Деякі підприємства змушені були зупинити роботу через проблеми, пов'язані з війною.

Продовжує зменшуватися кількість поголів'я ВРХ у населення. Це не нова тенденція і вона аж ніяк не пов'язана з війною. Основна причина – відсутність достатньої підтримки молочного скотарства з боку держави. Загальне поголів'я корів в Україні за 2015–2021 рр. знизилось майже на третину. У 2022 році під час дії воєнного стану поголів'я корів знизилось на понад 191 тис. голів, або на 12,4 %. У 2023 році відповідний тренд триває – очікується, що поголів'я зменшиться ще на понад 95 тис. голів, або 7,1 % показника початку року. Таким чином, загальне поголів'я корів в Україні станом на початок 2024 року очікується на рівні 55,5 % показника початку 2015 року.

Водночас у сільгосппідприємствах поголів'я корів за період із 2015 по 2021 рр. знизилось усього на 19,6 %. З 2020 року відповідний процес фактично припинився, і, якби не російська воєнна агресія, 2022 року продовжився б тренд на збільшення поголів'я корів. Натомість наслідком дій країни-агресора стало 7,3 %-ве зниження поголів'я корів у сільгосппідприємствах. 2023 року очікується мінімальне зниження цього показника – в межах 1,0–1,5 %. Таким чином,

поголів'я корів у сільгосп підприємствах станом на початок 2024 року очікується близько 73,3 % показника початку 2015 року. З 2024 року поголів'я корів у сільгосп підприємствах зростатиме.

Загалом частка поголів'я корів, утримуваних сільгосп підприємствами, у загальному поголів'ї динамічно зростала – з 23,4 % станом на початок 2015 року до 29,2 % на початку 2023-го. Очікується, що станом на початок 2024 року відповідний показник сягне 31 %.

Попри суттєве зниження поголів'я корів у сільгосп підприємствах обсяги виробництва ними молока у 2015–2021 рр. були практично незмінними й коливались у межах 2,67–2,77 млн тонн.

Це стало можливим унаслідок суттєвого зростання продуктивності корів, утримуваних сільгосп підприємствами, яка за період 2010–2021 рр. зросла на 74 % – із менш як 4 тис. кг у 2010 році до 6,9 тис. кг/гол. у 2021 році.

2022 року офіційна статистика зафіксувала зниження продуктивності корів, проте очікується, що 2023 року середній удій від корови у господарствах зросте більш як на 5 % і перетне позначку 7 тис. кг/гол.

Загальні обсяги виробництва молока в Україні стрімко падають. Як наслідок частка сільгосп підприємств у загальних обсягах виробництва молока в Україні в динаміці суттєво зростає і, за попередніми оцінками, 2023 року сягне майже 40 %. Також 2023 року очікуються рекордні за останні двадцять років обсяги виробництва молока сільгосп підприємствами (близько 2,85 млн тонн, що на 3 % більше від показника 2021 року). Натомість обсяги виробництва молока господарствами населення будуть суттєво знижуватись і у 2023 році очікуються на рівні близько 4,5 млн тонн (56 % показника 2015 р.)

За обсягами виробництва молока Україна посідає 32-е місце у світовому рейтингу.

Сьогодні Україна виробляє 7,36 млн т молока, зокрема населенням – 4,51 млн т, господарствами – 2,85 млн т. Однак за оцінками експертного середовища, обсяги виробництва молока дещо скоротилися і складають приблизно 6 млн т.

Саме через дефіцит молочної сировини і стримується розвиток молочної галузі. Зараз поголів'я дійних корів складає 1,28 млн голів, з яких 890 тис. знаходяться у населення і 390 тис. у господарствах. Хоча щодо поголів'я у населення, то ця цифра теж доволі сумнівна. Робота Держпродспоживслужби з ідентифікації поголів'я досі не завершена.

Біля 400 тис. т молока у перерахунку на сировину відправляється сьогодні на експорт, 40 % – надходить на переробку. Річна переробка молока зросла на 5 % у порівнянні з 2022 роком. Але у структурі переробки частка молока від населення зменшується і складає лише 12 %. В той час як на переробку від сільськогосподарських підприємств надходить 94,5 %.

Основні показники молокопереробного сектору України наведені у табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Основні показники молокопереробного сектору України

Показники	1990	2003	2020	2021	2022	2023
Кількість молокопереробних підприємств, од.	643	441	192	178	120	112
Виробництво молока, млн т	24,5	13,67	9,8	8,7	7,64	7,36
Перероблено молока, млн т	18	4,5	3,5	3,2	2,72	2,96
Продукція з незбираного молока, тис. т	6430	1230	1010	1046	771	820
Вершкове масло, тис. т	441,1	145,3	87,5	77,2	70,6	68,3
Сир, тис. т	183,8	167,8	115,8	111,2	89	88,4
Сухе молоко, тис. т	61,1	19,8	29,4	34,1	34	29,7
Згущене молоко, тис. т	166	101,4	74,5	75,8	60	62
Споживання молока на душу населення, тис. т	373	240	221	198	?	?

Джерело: [16]

Якщо казати про лідерів продажів у кількісному вираженні, то в топі споживання залишалися молочні продукти.

Порівняно з 2021 роком у 2023-му структура споживання в категорії молочних продуктів практично не змінилася.

Динаміка питомої ваги споживання молокопродуктів у 2021 та 2023

рр.

Молоко та молокопродукти	Питома вага, %		Абсолютне відхилення
	2021 рік	2023 рік	
Йогурт	20,7	18,6	-2,1
Сирки, творожні пасти	15,4	16,7	1,3
Традиційні кисломолочні напої	12	11,8	-0,2
Сметана	11,8	11,6	-0,2
Пастеризоване молоко	12,3	10,4	-1,9
УНТ-молоко	7,5	8,8	1,3
Творог	7,7	7,4	-0,3
Десерти	5,8	6,3	0,5
Вершки	2,4	2,8	0,4
Молочні напої	2,2	2,2	0
Безлактозна продукція	1,1	1	-0,1
Інше	1,1	2,4	1,3
Всього	100	100	0

Джерело: [16-17]

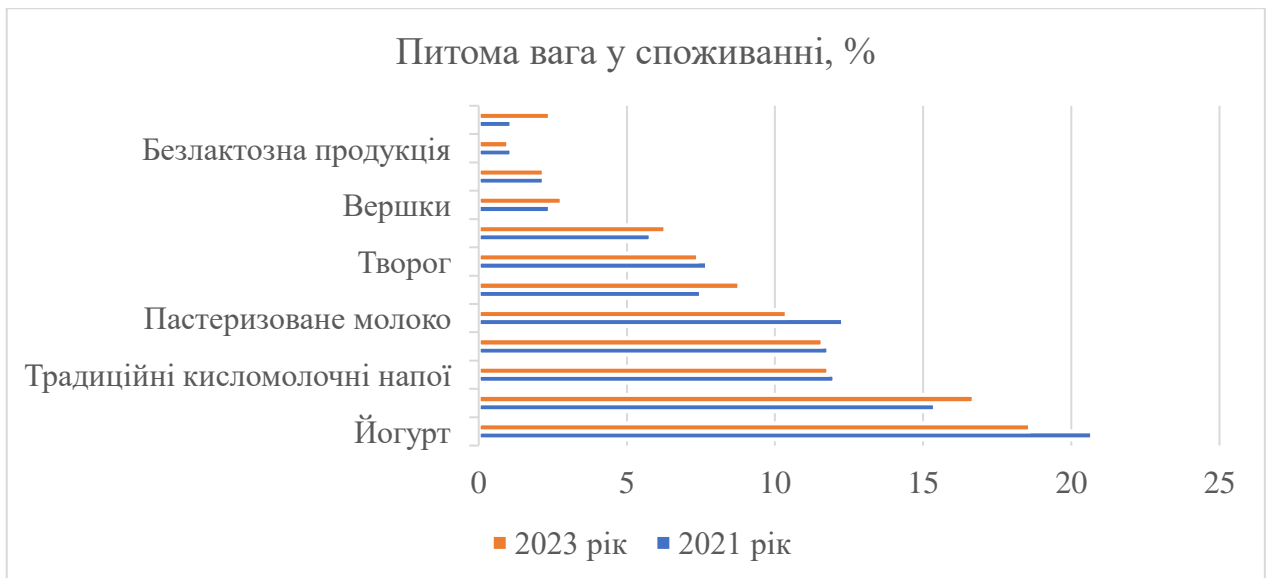

Рис. 2.1. Питома вага молокопродуктів у споживанні, %

Проте у 2023-му році спостерігався перехід на продукти довготривалого зберігання. Зокрема, падіння купівлі звичайного пастеризованого молока та зростання продажів ультрапастеризованого. Частка пастеризованого молока скоротилася на 15 %. Так само зменшилося споживання безлактозної продукції та всієї традиційної кисломолочної групи – сметани, кефіру, ряжанки та йогуртів.

Натомість частіше купували вершки, молочні напої (коктейлі, молоко з наповнювачами) та десерти (сирки та творожні пасти). Цей ринок росте і у 2023 році він збільшився на 7 %. Це відбулося в тому числі за рахунок:

- відносної стабілізації цін на молочну продукцію у порівнянні з інфляцією (продовольча інфляція нижча, ніж загальна);
- повернення частини мігрантів з-за кордону (близько 1 млн);
- посилення тіньового ринку;
- збільшення попиту зі сторони населення за рахунок покращення сімейного бюджету військових;
- збільшення попиту зі сторони HoReCa.

У 2022 році імпорт молочних продуктів в Україну знизився зі зрозумілих причин – відтік переселенців за кордон та зміна курсу валют.

У 2023 році для українських виробників ситуація погіршилася, особливо для тих, які виробляють сири. Питома вага сирів в імпорті складає 70 %. Фактично у 2023 році прогнозується 36-43 тис. т імпортованих сирів. Звісно, що цей показник далекий від показника 2021 року (тоді було імпортовано 56 тис. т).

В таблиці 2.3 наведені дані з імпорту молочних продуктів у натуральному та вартісному вираженні за 2019-2023 рр.

Таблиця 2.3

Імпорт молочних продуктів у натуральному та вартісному вираженні за 2019-2023 рр.

Продукти	2019	2020	2021	2022	10 міс. 2023
Молоко і вершки незгущені, тис. т	3,3	13	14,4	9,4	4,7
млн дол.	3,7	11,8	13,4	8,6	5,2
Молоко згущене, тис. т	2,6	6,1	7,8	1,2	1,1
млн дол.	5,7	13,8	21,2	4,0	4,2
Кисломолочна продукція, тис. т	6,2	9,9	14	9,5	7,4
млн дол.	9,1	13,8	20	14,9	14,6
Молочна сироватка, тис. т	3,2	5,1	9,6	4,9	6,1
млн дол.	5,5	6,9	12,3	6,9	11
Масло вершкове та інші жири,					

Продукти	2019	2020	2021	2022	10 міс. 2023
тис. т	3,4	10	9,1	1,1	1,5
млн дол.	17,3	39,6	45,5	7,9	9,7
Сири і кисломолочний сир, тис. т	23,7	46,8	55,2	33,8	27,1
млн дол.	108,8	207,4	260,3	182,2	160
Усього, тис. т	42,7	90,9	110,1	59,9	47,9
млн дол.	150,1	293,4	372,8	224,5	204,7

Джерело: [16-17]

Щодо експорту молочної продукції, то він не набагато гірший у порівнянні з 2022 роком. Деякі менші результати з вершкового масла (ринок волатильний, тому в цьому році не було таких сприятливих умов для експорту масла, як в 2022-му).

Водночас за останні два роки спостерігається тенденція до зростання об'ємів експорту молочної сировини. Тільки у Молдову щоденно вивозиться близько 70 т молока.

В таблиці 2.4 наведені дані з експорту молочних продуктів у натуральному та вартісному вираженні за 2019-2023 рр.

Таблиця 2.4

Експорт молочних продуктів у натуральному та вартісному вираженні за 2019-2023 рр.

Продукти	2019	2020	2021	2022	10 міс. 2023
Молоко і вершки незгущені, тис. т	25,2	18,6	14,9	29,4	23,4
млн дол.	15,3	11,9	10,4	16,4	13,4
Молоко згущене, тис. т	35,8	27,4	22,4	26,7	23,6
млн дол.	76,1	55,3	57,4	90	58,8
Кисломолочна продукція, тис. т	6,1	5,7	5,5	3,1	2,8
млн дол.	9,5	8,9	8,6	4,7	3,4
Молочна сироватка, тис. т	24,1	26	22,2	15,3	13,1
млн дол.	17,9	22,2	22,8	15,8	8,7
Масло вершкове та інші жири, тис. т	18,3	11,2	10,9	14,1	6,9
млн дол.	76,2	48,8	52,3	81,7	36,2
Сири і кисломолочний сир,					

Продукти	2019	2020	2021	2022	10 міс. 2023
тис. т	7,2	6,4	6,9	9	7,2
млн дол.	26,5	24,6	26,7	42,3	32,6
Усього,					
тис. т	116,7	96,2	82,9	97,6	76,9
млн дол.	221,5	171,8	178,2	250,8	153,1

Джерело: [16-17]

Серед факторів, які вплинули на скорочення Україною обсягів експорту молочних продуктів за результатами 2023 року були нестача молока-сировини на внутрішньому ринку, активізація споживчого попиту, поступове вирівнювання цін на молоко-сировину українського та європейського виробництва, а також логістичні проблеми. Однак, попри існуючі виклики, українські експортери шукають виходи на альтернативні ринки збуту.

Якщо загалом оцінювати зовнішньоекономічний баланс, то в 2023 році він негативний: за 10 місяців експортовано молочної продукції на більш ніж \$153 млн, тоді як у 2022 – на \$251 млн.

Основними викликами сьогодення для молокопереробної галузі є:

- 39 підприємств знаходяться на окупованих територіях;
- зменшення поголів'я в господарствах населення;
- збільшення фальсифікату;
- зростання тіньового ринку (більше 20 %);
- ускладнення та здорожчання логістики при експорті;
- побоювання ЄС щодо загроз від експорту з України [17].

За останні два роки збільшилася на молочному ринку і кількість фальсифікату. На жаль, в Україні досі немає жодної програми, яка б допомогла побороти цю проблему. На 20 % зріс тіньовий ринок молочної сировини. До прикладу, від населення на тіньовий ринок надходить біля 1 млн т молока щороку. Саме тому, зараз потрібні ефективні програми, які б заохочували населення здавати свою сировину на офіційну переробку.

Відбулося під час великої війни ускладнення та здорожчання логістики. Порти, через які відбувалися поставки, закриті, старі логістичні ланцюжки

розірвані. Сьогодні проблематично здійснювати постачання через польській та словацькій кордон. Водночас молочна галузь у 2023 році показала результати з експорту не набагато гірші, ніж в минулому році.

Існують побоювання ЄС щодо загроз від експорту з України. Європейська спільнота дуже прискіпливо ставиться до української молочної галузі. Це означає, що після Перемоги Україні буде нелегко. Тому вже зараз разом з владою потрібно обговорювати спільні дії, щоб уникнути підписання не вигідних для України угод.

Отже, для підтримки розвитку молочною скотарства та молокопереробної галузі потрібні зміни на законодавчому рівні, а саме: зміни до Податкового та Кримінального кодексів, зниження ПДВ на всі молочні продукти, відміна ПДВ на імпортоване інноваційне обладнання, прийняття Закону про торгівлю та проекту Закону про упаковку та відходи. Сприяти підтримці галузі буде і перегляд умов зовнішньої торгівлі з ЄС – дзеркальні квоти або дзеркальна вільна торгівля [18].

Важливе значення має й державне регулювання – у 2022–2023 рр. держава з об'єктивних причин припинила підтримувати товарні молочні ферми. Необхідним є ухвалення та реалізація законодавчих ініціатив, спрямованих на стимулювання розвитку тваринництва та переробки тваринницької продукції в Україні [19, 20].

2.2. Техніко-економічна характеристика АТ «Житомирський маслозавод»

Повна назва юридичної особи: Публічне акціонерне товариство «Житомирський маслозавод». Скорочено: АТ «Житомирський маслозавод». Організаційно правова форма: акціонерне товариство. Статутний капітал Товариства становить 1 393 250 (Один мільйон триста дев'яносто три тисячі двісті п'ятдесят) гривень. Галузь підприємства: харчова, молочна.

Види діяльності:

Основний: 10.52 Виробництво морозива.

Інші: 10.51 Перероблення молока, виробництво масла та сиру; 46.33 Оптова торгівля молочними продуктами, яйцями, харчовими оліями та жирами; 47.29 Роздрібна торгівля іншими продуктами харчування в спеціалізованих магазинах.

Місцезнаходження Товариства: 10002, Україна, м. Житомир, вул. Івана Гонти, 4.

Житомирський маслозавод створено в 1981 році. До 1976-го на його території знаходився Житомирський м'ясокомбінат. З 1976 по 1981 роки відбулась комплексна реконструкція приміщень.

Починаючи з 1981 року поетапно були введені в дію цехи з виробництва тваринного масла, сухого, знежиреного молока, морозива [21].

З 1 квітня 1998 року ПАТ «Житомирський маслозавод» почав виробляти продукцію під торговою маркою «Рудь» – таке рішення прийняли на загальних зборах трудового колективу, вшановуючи свого керівника, його знання і організаторські здібності. Спочатку розглядали більше 60 варіантів назв торгової марки, але все ж таки дали бренду ім'я директора. Особисті амбіції тут ні до чого, просто хотілось, щоб за назвою марки споживачі бачили конкретну людину, яка бере на себе відповідальність за дії компанії і пов'язані з продукцією обіцянки.

В історії про те, як Житомирський маслозавод вийшов за межі свого регіону не малу роль зіграв випадок. В середині 90-х років конкуренцією українському ринку морозива була продукція з Польщі. Саме цією продукцією був заповнений весь вітчизняний ринок. Але нововведення по в'їзному миту, практично в один момент зупинили поставки цієї продукції і для українських виробників відкрилась велика, ніким не заповнена частина ринку. Великих вітчизняних виробників морозива на той момент було не багато (2-3 роки на Україні навіть спостерігався дефіцит цього холодного скарбу), до того ж потужності більшості компанії не дозволяли розраховувати на статус загальнонаціональних виробників. Але Житомирському маслозаводу в той час було вже тісно в своєму регіоні. Утворений на ринку вакуум відкрив для компанії

нові території збуту – всі регіони України, а згодом і європейські країни, Ізраїль, Японію та США.

Секрет цього успіху простий – висока якість, оригінальність і постійне оновлення асортименту, який би відповідав сучасним тенденціям ринку, поєднуючи в собі передові технології і традиції.

Акціонерне товариство «Житомирський маслозавод» – компанія «Рудь» – лідер серед українських виробників морозива. «Морозиво № 1» – це не лише рекламний слоган, а й мета існування компанії. Саме тому продукція підприємства не тільки задовольняє потреби, а й перевищує сподівання споживачів. Навіть найвибагливіші з них можуть знайти для себе свій смак в асортименті продукції. На підприємстві працює команда висококваліфікованих менеджерів вищої ланки, які мають профільну освіту та великий досвід роботи [22].

Зважена стратегія, надійна команда та високий рівень менеджменту дозволяють компанії досягати значних результатів. Традиційне прагнення компанії «Рудь» до високих стандартів забезпечило підприємству розробку, впровадження та сертифікацію систем екологічного менеджменту, якості та харчової безпеки. Освоєні працівниками підприємства сучасні методи управління, що покладені в основу цих міжнародних стандартів, дозволяють планомірно працювати над вдосконаленням діяльності компанії, що в кінцевому підсумку веде до підвищення конкурентоспроможності підприємства.

Вже більше 10 років компанія «Рудь» є визнаним лідером ринку морозива й заморожених продуктів України. Використання нових технологій та підходів до роботи, міцні партнерські зв'язки, вірність традиціям дозволяє завжди та в усьому бути на крок попереду – працювати для споживачів.

2014 р. – компанія «Рудь» пройшла перевірку Місії Європейського Союзу щодо стандартів якості українських молочних продуктів. Бренд морозива компанії «Рудь» – «100% морозиво» – пройшов незалежну перевірку в семи лабораторіях Європи і отримав «Добрий знак».

Щодня компанія «Рудь» переробляє 300 т молока. Ключовий продукт компанії – морозиво. Його за добу виготовляється близько 150 т. Компанія «Рудь» має власну сировинну базу.

Продукція ТМ «Рудь»: морозиво (морозиво порційне і вагове), продукція для закладів громадського харчування (хорека), солодковершкове масло, спред солодковершковий, молоко і кисломолочні продукти, сирки глазуровані, заморожені продукти – напівфабрикати (вареники, пельмені, равіолі), тісто заморожене (лишкове і листово-дріжджове тісто).

Енергозбереження: на підприємстві проведено енергоаудит та впроваджені технології, які дали можливість підвищити ККД енергоблоку до 94%; в новій аміачній компресорній з виробництва холоду вжиті заходи по рекуперації тепла і частотної регулюванню енергоспоживання обладнання зменшили споживання електроенергії на 20%.

Устаткування: лінія Straightline SL1100 F2 від Tetra Pak може випускати близько 27 тис. порцій морозива/год. і 600 тис. порцій/добу; шафа шокової заморозки забезпечує температуру на виході до -30°C , що покращує зовнішній вигляд і якість морозива при подальшому фасуванні і зберіганні; використовується сучасне німецьке обладнання Big Drum.

Підприємство підготовлено до світових стандартів GFSI (Global Food Safety Initiative) – Глобальної ініціативи з харчової безпеки.

Сертифікати якості: ISO 9001:2001; ISO 14000:2004; ISO 22000:2005; НАССР; «Органік Стандарт UA-BIO-108».

На діяльність товариства впливають такі проблеми:

1. відсутність державної програми з розвитку та підтримки галузі;
2. нестабільна економічна та політична ситуація в Україні, високий рівень інфляції, військові дії на території України, що відволікає інвестиційні кошти зі сфери виробництва;
3. низький життєвий рівень населення, що позначається на зменшенні попиту на продукцію товариства (зменшення попиту);
4. недостатність сировини на ринку;

5. висока ступінь залежності від законодавчих та економічних обмежень.

На сьогоднішній день підприємство є найбільшим виробником морозива в Україні. Окрім морозива також виробляє пакетне молоко, молочні продукти та заморожені напівфабрикати. Технологія виробництва на підприємстві повністю автоматизована, це дозволяє виробляти високоякісну продукцію. Вся продукція, яка виробляється на підприємстві відповідає всім міжнародним стандартам.

2.3. Діагностика фінансово-господарської діяльності АТ «Житомирський маслозавод»

Діагностика виробничо-господарської діяльності АТ «Житомирський маслозавод» за 2022-2023 рр. проводимо на основі [23] з використанням статистичної та фінансової документації [24-25].

2.3.1. Аналіз обсягу виробництва й реалізації продукції

Аналіз виробничо-господарської діяльності починається з аналізу обсягу виробництва та реалізації продукції.

Таблиця 2.5

Виробництво продукції в натуральному та вартісному вираженні

Показники	2022 рік	2023 рік	Відхилення	
			Абсолютне	Відносне
1.Обсяг виробленої промислової продукції (без ПДВ й акцизного збору):	2177855	2768520	590665	27,12
- у діючих оптових цінах підприємства, тис. грн.	2177855	2682640	504785	23,18
- у порівняних цінах, тис. грн.				
2. Фактично вироблено продукції, тонн	28130	34650	6520	23,18

У 2023 році в порівнянні з 2022 роком обсяг випуску промислової продукції в діючих оптових цінах підприємства збільшився на 590665 тис. грн або на 27,12 %. Такі зміни відбулися, перш за все, за рахунок зростання обсягів виробництва промислової продукції в натуральному вираженні, а саме на 6520 тонн (23,18 %).

Виробнича потужність підприємства характеризує максимально можливий рівень випуску продукції відповідно до певної номенклатури, асортименту, якості за умови найбільш повного використання устаткування й виробничих площ, застосування прогресивної технології й організації виробництва.

Таблиця 2.6

Використання виробничої потужності

Показники	2022 рік	2023 рік	Відхилення
1. Середньорічна виробнича потужність, тонн	43200	43200	0
2. Фактично вироблено продукції, тонн	28130	34650	6520
3. Коефіцієнт використання виробничої потужності, частки	0,651	0,802	0,151

Коефіцієнт використання виробничої потужності знаходиться на достатньому рівні та забезпечує стабільний процес виробництва та реалізації усіх видів продукції на підприємстві.

За рахунок зростання фактичного обсягу виробленої промислової продукції коефіцієнт використання виробничої потужності збільшився з 65,1 до 80,2 %, що свідчить про зростання ефективності використання основних засобів підприємства.

Аналіз факторів, які впливають на зміну обсягу виробництва продукції, дозволяє своєчасно виявити резерви для розширення виробництва, а також визначити динаміку витрат та їх вплив на зміну ціни. Аналіз впливу зміни середньої оптової ціни та фактичного випуску продукції на обсяг виробництва продукції в діючих цінах відображено в таблиці 2.7.

Обсяг виробленої промислової продукції в діючих цінах збільшився у 2023 році в порівнянні з 2022 роком на 590665 тис. грн, обсяг виробництва продукції в натуральному виразі – на 6520 тонн, середня оптова ціна однієї тонни продукції зросла на 2,48 тис. грн.

Таблиця 2.7

**Вплив зміни середньої оптової ціни та фактичного випуску продукції на
обсяг виробництва продукції в діючих цінах**

Показники	2022 рік	2023 рік	Відхилення		
			усього	у тому числі за рахунок	
				ВП	Ц
1. Обсяг виробленої промислової продукції в діючих цінах (без ПДВ й акцизного збору) (ППп), тис. грн.	2177855	2768520	590665	504785,4	85879,6
2. Фактично вироблено продукції (ВП), (тонн)	28130	34650	6520	504785,4	-
3. Середня оптова ціна 1 тонни (Ц), тис. грн	77,42	79,90	2,48	-	85879,6

Як видно з розрахунків, обидва фактори позитивно вплинули на зміну випуску продукції: збільшення середньої оптової ціни однієї тонни привело до підвищення випуску в діючих цінах на 85879,6 тис. грн, а обсягу виробництва продукції в натуральному вираженні – на 504785,4 тис. грн.

Структура випуску продукції – це співвідношення окремих видів продукції підприємства в загальному обсязі випуску.

В таблиці 2.8 проведемо розрахунки, які характеризують структуру продукції підприємства

Таблиця 2.8

Структура випуску продукції підприємства

Найменування продукції	Фактично вироблено продукції, тонн		Структура, %		Відхилення	
	2022 рік	2023 рік	2022 рік	2023 рік	Абсолют. (+,-)	Відн. (%)
1. Морозиво	24073	29440	85,58	84,96	5367	22,29
2. Продукція із незбираного молока	4057	5210	14,42	15,04	1153	28,42
Всього	28130	34650	100,00	100,00	6520	23,18

Як у 2022, так і в 2023 роках найбільшу питому вагу в структурі виробництва займає морозиво (85,58 та 84,96 % відповідно), а продукція із незбираного молока 14,42 та 15,04 % відповідно.

Отже, АТ «Житомирський маслозавод» в цілому спеціалізується на виробництві морозива. Слід зазначити, що підприємство має в структурі продукцію з високою маржою.

Для аналізу реалізації продукції підприємства складемо таблицю 2.9.

Таблиця 2.9

Співвідношення обсягу виробленої й реалізованої продукції

Показник	2022 рік	2023 рік	Відхилення	
			Абсолют. (+,-)	Відн. (%)
1. Обсяг виробленої промислової продукції в діючих цінах (без ПДВ і акцизного збору) тис. грн	2177855	2768520	590665	27,12
2. Обсяг реалізованої продукції в діючих цінах (без ПДВ і акцизного збору), тис. грн	2263651	2855378	591727	26,14
3. Відхилення обсягу реалізації від обсягу виробництва, тис. грн	-85796	-86858	-1062	1,24

В 2022 році відхилення обсягу реалізованої продукції від обсягу виробленої продукції становило 85796 тис. грн, а в 2023 році відхилення становило вже 86858 тис. грн, тобто збільшилося на 1062 тис. грн.

Значні відхилення обсягів реалізації від виробництва свідчать, що на підприємстві мають місце значні залишки продукції на складах.

2.3.2. Аналіз динаміки, структури і ефективності використання основних засобів

Аналіз динаміки основних засобів проводимо за допомогою табл. 2.10.

Зміна наявності основних засобів й їхньої динаміки

Основні засоби	Наявність на початок року	Надійшло		Вибуло		Наявність на кінець року	відхилення	
		Усього	У т.ч. уведено в дію нових ОЗ	Усього	У т.ч. ліквідовано		абсолютне	відносне
2022 рік								
Усього ОЗ у т.ч.	1807394	95128	95128	7310	7310	1895212	87818	4,86
ОЗ основного виду діяльності	1807394	95128	95128	7310	7310	1895212	87818	4,86
ОЗ інших видів діяльності	0	0	0	0	0	0	0	0
2023 рік								
Усього ОЗ у т.ч.	1895212	75823	75823	4629	4629	1966406	71194	3,76
ОЗ основного виду діяльності	1895212	92536	92536	21342	21342	1966406	71194	3,76
ОЗ інших видів діяльності	0	0	0	0	0	0	0	0

За досліджуваний період на підприємстві значно зросли основні засоби підприємства на 87818 та 71194 тис. грн відповідно. Протягом 2022 році було введено основних засобів на суму 95128 тис. грн, а у 2023 році – на 75823 тис. грн, що свідчить про розширення виробничого парку підприємства.

В структурі основних засобів підприємства 100 % складають основні засоби основного виду діяльності.

Значення розрахунку коефіцієнтів динаміки основних засобів представлено у табл. 2.11.

Таблиця 2.11

Показники оновлення, введення й вибуття основних засобів

Коефіцієнт	2022 рік	2023 рік	Абсолютне відхилення
Оновлення ОЗ	0,050	0,039	-0,012
Введення ОЗ	0,050	0,039	-0,012
Вибуття ОЗ	0,004	0,002	-0,002

У 2022 та 2023 роках значення коефіцієнтів оновлення основних засобів дорівнюють значенням коефіцієнтів введення основних засобів, що вказує на введення у дію тільки нових основних засобів. Слід зазначити зниження коефіцієнтів оновлення та введення основних засобів у 2023 році на 0,012 пунктів, що свідчить про зниження темпів оновлення основних засобів на підприємстві.

На досить низькому рівні знаходиться коефіцієнт вибуття. Тобто оновлення основних засобів на підприємстві здійснюється при неповній заміні старих та зношених засобів та призводить до накопичення застарілого обладнання, що стримує зростання економічної ефективності використання основних засобів.

Для аналізу технічного стану основних засобів використовуємо такі показники:

Коефіцієнт зносу:

$$K_{\text{ЗНОСУ}} = \text{Знос} / \text{ОЗ}_{\text{ПОЧАТК}}, \quad (2.1)$$

де Знос – сума зносу основних засобів;

$\text{ОЗ}_{\text{ПОЧАТК}}$ – початкова вартість основних засобів.

Коефіцієнт придатності:

$$K_{\text{ПРИДАТН}} = \text{ОЗ}_{\text{ЗАЛИШ}} / \text{ОЗ}_{\text{ПОЧАТК}}, \quad (2.2)$$

де $\text{ОЗ}_{\text{ЗАЛИШ}}$ – залишкова вартість основних засобів.

Значення показників технічного стану основних засобів представимо у вигляді таблиці 2.12.

Таблиця 2.12

Зміна технічного стану основних засобів

Показники	На початок року	На кінець року	Відхилення
2022 рік			
1. Початкова вартість ОЗ, тис. грн	1807394	1895212	87818
2. Знос, тис. грн	858840	1000801	141961
3. Залишкова вартість ОЗ, тис. грн	948554	894411	-54143
4. Коефіцієнт придатності	0,525	0,472	-0,053
5. Коефіцієнт зносу	0,475	0,528	0,053
2023 рік			
1. Початкова вартість ОЗ, тис. грн	1895212	1966406	71194
2. Знос, тис. грн	1000801	1123591	122790
3. Залишкова вартість ОЗ, тис. грн	894411	842815	-51596
4. Коефіцієнт придатності	0,472	0,429	-0,043
5. Коефіцієнт зносу	0,528	0,571	0,043

Впродовж двох років початкова вартість основних засобів збільшувалась. Сума зносу на кінець 2023 року склала 1123591 тис. грн. Коефіцієнти придатності мають середні значення. У 2022 та 2023 роках відбулося зростання коефіцієнту зносу та зниження коефіцієнту придатності.

Тобто, на підприємстві відбувається старіння виробничого апарату.

Аналіз ефективності використання основних засобів основного виду діяльності проводимо з використанням коефіцієнтів ефективності.

Ефективність використання основних засобів характеризується таким показником, як фондвіддача.

Для аналізу показників ефективності використання основних засобів основного виду діяльності складемо аналітичну таблицю 2.13.

Показники ефективності використання основних засобів основного виду діяльності

Показники	2022 рік	2023 рік	Абсолютне відхилення
1. Обсяг виробленої промислової продукції у порівняльних цінах (без ПДВ, акцизу), тис. грн	2177855	2682640	504785
2. Середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності, тис. грн	1851303	1930809	79506
3. Фондовіддача, грн/грн	1,176	1,389	0,213
4. Фондомісткість, грн/грн	0,850	0,720	-0,130

У 2023 році в порівнянні з 2022 роком ефективність використання основних засобів основного виду діяльності зросла: на кожную гривню вартості основних засобів випуск продукції збільшився на 0,213 грн. Фондомісткість основних засобів основного виду діяльності знизилася на 0,13 грн в розрахунку на 1 гривню випуску продукції, що також говорить про зростання ефективності використання основних засобів основного виду діяльності.

Для аналізу впливу зміни фондовіддачі та вартості основних засобів основного виду діяльності на відхилення обсягів виробництва продукції складемо аналітичну таблицю 2.14.

Методом факторного аналізу розрахуємо вплив на зміну обсягів виробленої промислової продукції в порівняльних цінах зміни середньорічної вартості основних засобів основного виду діяльності, фондовіддачі.

У 2023 році в порівнянні з 2022 роком середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності збільшилась на 79506 тис. грн, фондовіддача зросла на 0,213 грн.

Таблиця 2.14

Вплив зміни фондівдачі та вартості основних засобів основного виду діяльності на зміну обсягів виробництва продукції

Показники	2022 рік	2023 рік	Відхилення		
			Всього	В т.ч. за рахунок	
				ОФ	ФВ
1. Обсяг виробленої промислової продукції у порівнянних цінах (без ПДВ, акцизу), тис. грн	2177855	2682640	504785	93530,1	411255,4
2. Середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності, тис. грн	1851303	1930809	79506	93530,1	-
3. Фондовіддача, грн/грн	1,176	1,389	0,213	-	411255,4

Як видно з розрахунків, обидва фактори позитивно вплинули на зміну випуску продукції: збільшення середньорічної вартості ОЗ основного виду діяльності посприяло збільшенню випуску продукції на 93530,1 тис. грн, а зростання фондівдачі – на 411255,4 тис. грн.

2.3.3. Аналіз динаміки, структури та ефективності використання оборотних активів

Для аналізу складу, структури та динаміки оборотних активів складемо аналітичну таблицю 2.15.

Таблиця 2.15

Склад, структура та динаміка оборотних активів

Показник	На початок року		На кінець року		Відхилення	
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%
2022 рік						
Оборотні кошти	873086	100,00	1188402	100,0	315316	0,00
Запаси	371272	42,52	329286	27,71	-41986	-14,82
Дебіторська заборгованість	444702	50,93	297897	25,07	-146805	-25,87
Грошові кошти та їх еквіваленти	56543	6,48	557092	46,88	500549	40,40

Показник	На початок року		На кінець року		Відхилення	
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%
Витрати майбутніх періодів	545	0,06	445	0,04	-100	-0,02
Інші оборотні активи	24	0,00	3682	0,31	3658	0,31
2023 рік						
Оборотні кошти	1188402	100,00	1086647	100,0	-101755	0,00
Запаси	329286	27,71	332765	30,62	3479	2,91
Дебіторська заборгованість	297897	25,07	329474	30,32	31577	5,25
Грошові кошти та їх еквіваленти	557092	46,88	420281	38,68	-136811	-8,20
Витрати майбутніх періодів	445	0,04	445	0,04	0	0,00
Інші оборотні активи	3682	0,31	3682	0,34	0	0,03

Найбільшу питому вагу в структурі оборотних коштів на початок 2022 року займає дебіторська заборгованість (50,93 %), яка на кінець 2022 року знизилася до 25,07 %, а на кінець 2023 року зросла до 30,32 %. Другий елемент за значущістю – це грошові кошти та їх еквіваленти, які склали на кінець 2022 року 46,88 %. На кінець 2023 року відбулися зміни у структурі оборотних активів зі зниженням суми грошових коштів на 136811 тис. грн (до 38,68 % у структурі).

Ефективність використання оборотних засобів характеризується показниками оборотності оборотних засобів. Для аналізу зміни оборотності оборотних засобів складемо таблицю 2.16.

Таблиця 2.16

Показники оборотності оборотних коштів

Показники	2022 рік	2023 рік	абсолютне відхилення
Обсяг реалізованої продукції в діючих цінах (без ПДВ та АЗ), тис. грн	2263651	2855378	591727
Середній залишок оборотних коштів, тис. грн	1030744	1137108,5	106364,5
Коефіцієнт оборотності оборотних засобів, оборотів	2,196	2,511	0,315
Швидкість одного обороту оборотних коштів, днів	163,9	143,4	-20,6
Коефіцієнт закріплення оборотних коштів, грн/грн	0,455	0,398	-0,057

Як бачимо з таблиці 2.19 за два роки відбулося зростання обсягу

реалізованої продукції і зростання вартості оборотних коштів. В результаті різних темпів зміни обсягу реалізованої продукції та оборотних активів відбулось зростання коефіцієнта оборотності в 2023 році з 2,196 оборотів до 2,511. В результаті тривалість одного обороту знизилася на 20,6 днів, що є позитивною тенденцією. Зростання оборотності підвищуються можливості підприємства до зростання виробництва продукції за власні кошти і не потребує додаткових кредитних ресурсів. Також спостерігається зниження завантаження оборотних коштів в 1 грн реалізованої продукції з 0,455 до 0,398.

Для оцінки ефективності використання матеріальних ресурсів складемо таблицю 2.17.

Методом факторного аналізу розрахуємо вплив на зміну обсягу виробленої промислової продукції в діючих оптових цінах підприємства зміни суми матеріальних затрат та матеріаловіддачі.

Таблиця 2.17

Показники ефективності використання сировини та матеріалів

Показники	2022 рік	2023 рік	відхилення		
			разом	в т.ч. за рахунок	
				МЗ	Мо
Обсяг виробленої виробничої продукції в діючих цінах (без ПДВ та АЗ), тис. грн	2177855	2768520	590665	732488,8	-141823,8
Матеріальні витрати (МЗ), тис. грн	982015	1312301	330286	732488,8	-
Матеріаловіддача (Мо), грн/грн	2,218	2,110	-0,108	-	-141823,8
Матеріалоємкість, грн/грн	0,451	0,474	0,023	-	-

Вплив зміни суми матеріальних витрат на зміну об'єму виробленої промислової продукції в діючих оптових цінах підприємства складає:

$$\Delta\Pi(\text{МЗ}) = 330286 \cdot 2,218 = 732488,8 \text{ тис. грн.}$$

Вплив зміни матеріаловіддачі на зміну обсягу виробничої промислової продукції в діючих оптових цінах підприємства складає:

$$\Delta\Pi(\text{Мв}) = 1312301 \cdot (-0,108) = -141823,8 \text{ тис. грн.}$$

Загальний вплив факторів на зміну об'єму виробничої промислової продукції в діючих оптових цінах підприємства складає:

$$\Delta\Pi = -141823,8 + 732488,8 = 590665 \text{ тис. грн.}$$

2.3.4. Аналіз забезпеченості підприємства трудовими ресурсами та ефективності їх використання

Для аналізу руху робочої сили складемо аналітичну таблицю 2.18.

Таблиця 2.18

Показники руху робочої сили

Показники	2022 рік	2023 рік	абсолютне відхилення
Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу, осіб	660	659	-1
Прийнято робітників, осіб	9	7	-2
Вибуло робітників, осіб	10	8	-2
З них за власним бажанням	10	8	-2
Коефіцієнт обороту з прийому	0,014	0,011	-0,003
Коефіцієнт обороту з вибуття	0,015	0,012	-0,003
Коефіцієнт плинності робочої сили	0,015	0,012	-0,003

В 2023 році середньооблікова чисельність штатних робітників облікового складу зменшилася на 1 особу, при цьому в 2022 році на роботу було прийнято 9 осіб, а звільнено – 10 осіб. В 2023 році було прийнято на роботу 7 осіб, а звільнено 8 осіб. Як видно з таблиці, основною причиною звільнення, як у 2022 році, так і в 2023 році було власне бажання робітників. Показники руху робочої сили свідчать про те, що і в 2022 році, і в 2023 році на підприємстві спостерігається незначний рух робочої сили, що є позитивною характеристикою діяльності підприємства, оскільки не потребує витрат, пов'язаних зі звільненням працівників, навчанням нових працівників. Скорочення плинності кадрів може бути резервом підвищення продуктивності праці та результатів діяльності підприємства.

Для аналізу впливу трудових факторів на об'єм виробництва продукції складемо аналітичну таблицю 2.19.

Таблиця 2.19

Вплив трудових факторів на об'єм виробництва продукції

Показники	2022 рік	2023 рік	відхилення		
			разом	в т.ч. за рахунок	
				Чс	ВР1п
Обсяг виробленої виробничої продукції в порівняних цінах (без ПДВ та АП), тис. грн	2177855	2682640,4	504785,4	-3299,8	508085,2
Середньооблікова чисельність штатних робітників облікового складу (Чс), осіб	660	659	-1,0	-3299,8	-
Продуктивність праці (ВР1п), тис. грн/особу	3299,78	4070,77	771,0	-	508085,2

В 2023 році порівняно з 2022 роком чисельність працівників знизилась на 1 особу, продуктивність праці збільшилася в середньому на 771 тис. грн.

Методом факторного аналізу розрахуємо вплив на зміну об'єму виробленої промислової продукції в порівняних цінах зміни середньооблікової чисельності штатних працівників облікового складу та продуктивності праці.

Вплив зміни середньооблікової чисельності працівників на зміну обсягу виробничої промислової продукції в порівняних цінах складає:

$$\Delta ППс(Чс) = (-1) \cdot 3299,78 = -3299,8 \text{ тис. грн,}$$

Вплив зміни продуктивності праці на зміну обсягу виробленої промислової продукції в порівняних цінах складає:

$$\Delta ППс(ВР1п) = 659 \cdot 771 = 508085,2 \text{ тис. грн.}$$

Загальний вплив факторів на зміну об'єму виробленої промислової продукції в порівняних цінах складає:

$$\Delta ППс = (-3299,78) + 508085,2 = 504785,4 \text{ тис. грн.}$$

Величина фонду заробітної плати залежить від чисельності персоналу підприємства та середньої заробітної плати одного працівника.

Для аналізу зміни фонду заробітної плати складемо аналітичну таблицю 2.20.

Таблиця 2.20

**Вплив зміни чисельності персоналу та середньої заробітної плати
одного робітника на зміну фонду оплати праці**

Показники	2022 рік	2023 рік	відхилення		
			разом	в т. ч. за рахунок	
				Ч _{су}	ЗП
Фонд оплати праці штатних працівників, тис. грн	162685	238646	75961	-246,5	76207,5
Середньооблікова чисельність штатних робітників облікового складу (Ч _{су}), чол.	660	659	-1	-246,5	-
Середньорічна заробітна плата одного працівника (ЗП), тис. грн	246,49	362,13	115,64	-	76207,5

Як видно з розрахунків у 2023 році порівняно з 2022 роком фонд оплати праці штатних працівників збільшився на 75961 тис. грн. Кількість працівників знизилась на 1 особу. Середньорічна заробітна плата зросла на 115,64 тис. грн.

Методом факторного аналізу розрахуємо вплив на зміну фонду оплати праці зміну середньооблікової чисельності штатних робітників облікового складу та середньорічної заробітної плати одного працівника.

Вплив зміни середньооблікової чисельності працівників на зміну фонду оплати праці складає:

$$\Delta\text{ФОТ}(\text{Ч}_{\text{су}}) = (-1) \cdot 246,49 = -246,5 \text{ тис. грн.}$$

Вплив зміни середньорічної заробітної плати одного робітника на зміну фонду оплати праці складає:

$$\Delta\text{ФОТ}(\text{ЗП}) = 659 \cdot 115,64 = 76207,5 \text{ тис. грн.}$$

Загальний вплив факторів на зміну фонду оплати праці складає:

$$\Delta\text{ФОТ} = -246,5 + 76207,5 = 75961 \text{ тис. грн.}$$

Для аналізу співвідношення продуктивності праці одного працівника й

середньої заробітної плати складемо аналітичну таблицю 2.21.

Таблиця 2.21

Співвідношення змін продуктивності праці та середньої заробітної плати

Показники	2022 рік	2023 рік	Відхилення	
			абсолютне	відносне
Продуктивність праці, тис. грн/люд.	3299,78	4070,77	770,99	23,4
Середньорічна заробітна плата одного працівника, тис. грн	246,49	362,13	115,64	46,9

Співвідношення зміни середньорічної заробітної плати й продуктивності праці одного працівника визначається відношенням відносного відхилення середньорічної заробітної плати одного робітника до відносного відхилення продуктивності праці. В даному випадку це співвідношення складе $2,0 = 46,9 / 23,4$ тобто на 1 % зростання продуктивності праці припадає 2 % зростання заробітної плати. Це свідчить про низьку віддачу від мотивації роботи працівників.

2.3.5. Аналіз собівартості продукції та витрат на виробництво

Аналіз витрат на виробництво продукції проводять методом порівняння фактичної питомої ваги кожного елементу витрат на виробництво з питомою вагою в 2022 році. Для цього складають аналітичну таблицю 2.22.

Таблиця 2.22

Структура витрат на виробництво

Елементи витрат	Абсолютне значення, тис. грн.		Структура, %		Відхилення	
	2022 рік	2023 рік	2022 рік	2023 рік	абсол. значення	структура
1. Матеріальні витрати	982015	1312301	58,25	63,75	330286	5,51
2. Витрати на оплату праці	162685	238646	9,65	11,59	75961	1,94
3. Відрахування на соціальні заходи	30780	40767	1,83	1,98	9987	0,15
4. Амортизація	150507	138756	8,93	6,74	-11751	-2,19
5. Інші операційні витрати	359964	327928	21,35	15,93	-32036	-5,42

Елементи витрат	Абсолютне значення, тис. грн.		Структура, %		Відхилення	
	2022 рік	2023 рік	2022 рік	2023 рік	абсол. значення	структ ура
Разом	1685951	2058398	100,00	100,00	372447	0,00

Виробництво продукції на даному підприємстві є матеріаломістким: питома вага матеріальних витрат в 2022 році становила 58,25 %, в 2023 році – 63,75 %. На другому місці знаходяться інші операційні витрати (21,35 %). Зміна інших показників незначна.

Загальна сума операційних витрат зросла на 372447 тис. грн.

Для аналізу зміни витрат на одну гривню продукції складається таблиця 2.23.

Таблиця 2.23

Оцінка витрат на одну гривню виробленої продукції

Показники	2022 рік	2023 рік	Відхилення	
			абсолютне	відносне
1.Обсяг виробленої продукції в діючих оптових цінах підприємства (без ПДВ та АЗ), тис. грн	2177855	2768520	590665	27,12
2.Витрати на виробництво продукції, тис. грн	1685951	2058398	372447	22,09
3. Витрати на 1 грн виробленої продукції, грн/грн	0,774	0,744	-0,031	-3,96

Витрати на одну гривню виробленої продукції у 2023 році знизилися на 3,1 копійки, а витрати на виробництво продукції зросли на 372447 тис. грн (22,09 %). Як видно з таблиці темп збільшення обсягу виробленої продукції перевищує темп зростання витрат на виробництво продукції, що приводить до зниження витрат на 1 грн продукції (27,12 % в порівнянні з 22,09 %).

2.3.6. Аналіз рівня та динаміки фінансових результатів

Для аналізу рівня та динаміки фінансових результатів аналізуємо дані форми № 2 у вигляді таблиці 2.24.

Фінансові результати підприємства

Найменування статей	Абсолютне значення		Відхилення	
	2022 рік	2023 рік	абсолютне	відносне
1. Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції, тис. грн	2263651	2855378	591727	26,14
2. Собівартість реалізованої продукції, тис. грн	1562642	1919636	356994	22,85
3. Валовий прибуток, тис. грн	701009	935742	234733	33,49
4. Інші операційні доходи, тис. грн	67883	36782	-31101	-45,82
1. Адміністративні витрати, тис. грн	70504	93159	22655	32,13
2. Витрати на збут, тис. грн	324652	382717	58065	17,89
7. Інші операційні витрати, тис. грн	62318	30029	-32289	-51,81
8. Фінансовий результат від операційної діяльності, тис. грн				
Прибуток (збиток)	311418	466619	155201	49,84
9. Інші доходи, тис. грн	7329	9506	2177	29,70
10. Інші витрати, тис. грн	69253	79945	10692	15,44
11. Фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування, тис. грн				
Прибуток (збиток)	249494	396180	146686	58,79
12. Податок на прибуток від звичайної діяльності, тис. грн	45689	74066	28377	62,11
13. Фінансовий результат від звичайної діяльності, тис. грн	203805	322114	118309	58,05
14. Чистий прибуток, тис. грн	203805	322114	118309	58,05

В 2023 році відбулося зростання чистого доходу на 26,14 % та зростання виробничої собівартості реалізованої продукції на 22,85 %. В результаті цього відбулося зростання валового прибутку на 234733 тис. грн, або на 33,49 %. Зниження витрат від іншої операційної діяльності перевищує зниження доходів від іншої операційної діяльності, що свідчить про отримання прибутку від іншої операційної діяльності.

Прибуток від операційної діяльності у 2023 році збільшився на 155201 тис. грн (49,84 %). Фінансовий результат від звичайної діяльності збільшився на 146686 тис. грн, на 8515 тис. грн менше від результату від операційної діяльності (за рахунок зростання інших витрат).

Чистий прибуток у 2023 році збільшився на 118309 тис. грн.

Для аналізу показників рентабельності складемо таблицю 2.25.

Таблиця 2.25

Коефіцієнти рентабельності

Показники	2022 рік	2023 рік	абсолютне відхилення
1. Рентабельність капіталу, %	7,07	10,50	3,43
2. Рентабельність власного капіталу, %	7,35	9,77	2,42
3. Рентабельність продаж, %	9,00	11,28	2,28

За даними таблиці можна зробити висновок про те, що всі показники рентабельності мають тенденцію до зростання у 2023 році. Така тенденція достатньо позитивна й не загрожує банкрутством, або неплатоспроможністю.

2.3.7. Аналіз динаміки, структури та складу майна підприємства

Для проведення аналізу динаміки, структури та складу майна підприємства побудуємо табл. 2.26.

Таблиця 2.26

Структура балансу підприємства

Стаття балансу	Абсолютні величини		Структура		Відхилення		
	На початок року	На кінець року	На початок року	На кінець року	Абсолютної величини		У структурі
					абсолютне	відносне	
2022 рік							
Актив							
1. Необоротні активи	1059946	970586	54,83	44,96	-89360	-8,431	-9,88
2. Оборотні активи	873086	1188402	45,17	55,04	315316	36,12	9,88
3. Необоротні активи, утримані для продажу, та групи вибуття	0	0	0	0	0	-	0
Баланс	1933032	2158988	100,00	100,00	225956	11,69	0
Пасив							
1. Власний капітал	1284795	1488014	66,47	68,92	203219	15,82	2,45
2. Довгострокові зобов'язання і забезпечення	14044	1637	0,73	0,08	-12407	-88,34	-0,65

Стаття балансу	Абсолютні величини		Структура		Відхилення		
	На початок року	На кінець року	На початок року	На кінець року	Абсолютної величини		У структурі
					абсолютне	відносне	
3. Поточні зобов'язання і забезпечення	634193	669337	32,81	31,00	35144	5,54	-1,81
4. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утриманими для продажу, та групами вибуття	0	0	0	0	0	0	0
Баланс	1933032	2158988	100,00	100,00	225956	11,69	0
2023 рік							
Актив							
1. Необоротні активи	970586	938360	44,96	46,36	-32226	-3,32	1,40
2. Оборотні активи	1188402	1085815	55,04	53,64	-102587	-8,63	-1,40
3. Необоротні активи, утримані для продажу, та групи вибуття	0	0	0	0	0	0	0
Баланс	2158988	2024175	100,00	100,00	-134813	-6,24	0
Пасив							
1. Власний капітал	1488014	1809831	68,92	89,41	321817	21,63	20,49
2. Довгострокові зобов'язання і забезпечення	1637	2607	0,08	0,13	970	59,25	0,05
3. Поточні зобов'язання і забезпечення	669337	211737	31,00	10,46	-457600	-68,37	-20,54
4. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утриманими для продажу, та групами вибуття	0	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00
Баланс	2158988	2024175	100,00	100,00	-134813	-6,24	0,00

На кінець 2022 року відбулися суттєві зміни у структурі активів підприємства: зросли оборотні активи на 315,4 млн грн, а необоротні зменшилися на 83,4 млн грн, що відбилося на структурі майна, яка змінилася на

користь зростання оборотних активів на 9,88 пр.п. Загальна сума активів підприємства у 2022 році зростає на 11,7 %.

У 2023 році знизилася загальна сума активів підприємства на 134,8 млн грн. Зменшилися як необоротні, так і оборотні активи на 32,2 та 102,6 млн грн відповідно.

Слід зазначити, що у 2022 році відбувається нарощення власного капіталу підприємства на 203,2 млн грн та поточних зобов'язань і забезпечень – на 35,1 млн грн, тоді як у 2023 році – сума поточних зобов'язань знизилася на 457,6 млн грн (68,37 %).

Це пов'язано зі структурно-організаційними змінами, які відбуваються на підприємстві. Підприємство розраховується за своїми довгостроковими та короткостроковими зобов'язаннями щороку, які зменшуються у 2022 році на 12,41 млн грн та у 2023 році на 457,6 млн грн відповідно.

Таблиця 2.27

Склад і структура майна підприємства

Стаття активу	Абсолютна величина		Структура		Відхилення		
	На початок року	На кінець року	На початок року	На кінець року	Абсолютної величини		у структурі
					Абсолютне	Відносне	
2022 рік							
1. Необоротні активи (1095)	1059946	970586	54,83	44,96	-89360	-8,43	-9,88
1.1. Нематеріальні активи (1000)	25631	22492	2,42	2,32	-3139	-12,25	-0,10
1.2. Незавершені капітальні інвестиції (1005)	72969	37531	6,88	3,87	-35438	-48,57	-3,02
1.3. Основні засоби (1010)	948554	894411	89,49	92,15	-54143	-5,71	2,66
1.4. Інвестиційна нерухомість (1015)	0	0	0	0	0	0	0
1.5. Довгострокові фінансові інвестиції (1030)	47	47	0	0	0	0	0
1.6. Довгострокова дебіторська заборгованість (1040)	0	0	0	0	0	0	0
1.7. Відстрочені податкові активи (1045)	3509	15018	0,33	1,55	11509	327,99	1,22

Стаття активу	Абсолютна величина		Структура		Відхилення		
	На початок року	На кінець року	На початок року	На кінець року	Абсолютної величини		у структурі
					Абсолютне	Відносне	
1.8. Інші необоротні активи	9236	1087	0,87	0,11	-8149	-88,23	-0,76
2. Оборотні активи (1195)	873086	1188402	45,17	55,04	315316	36,12	9,88
2.1. Запаси (1101+..+1104)	371272	329286	42,52	27,71	-41986	-11,31	-14,82
2.2. Поточні біологічні активи (1110)	0	0	0	0	0	0	0
2.3. Векселі одержані (1120)	0	0	0	0	0	0	0
2.4. Дебіторська заборгованість (1125+1130+1155)	444702	297897	50,93	25,07	-146805	-33,01	-25,87
2.5. Поточні фінансові інвестиції (1160)	0	0	0	0	0	0	0
2.6. Гроші та їх еквіваленти (1165)	56543	557092	6,48	46,88	500549	885,25	40,40
2.7. Витрати майбутніх періодів (1170)	545	445	0,06	0,04	-100	-18,35	-0,02
2.8. Інші оборотні активи (1190)	24	3682	0,00	0	3658	15241,67	0
3. Необоротні активи, утримані для продажу, та групи вибуття (1200)	0	0	0	0	0	0	0
Баланс (1300)	1933032	2158988	100,00	100,00	225956	11,69	0
2023 рік							
1. Необоротні активи (1095)	970586	938360	44,96	46,36	-32226	-3,32	1,40
1.1. Нематеріальні активи (1000)	22492	21969	2,12	2,26	-523	-2,33	0,14
1.2. Незавершені капітальні інвестиції (1005)	37531	46045	3,54	4,74	8514	22,69	1,20
1.3. Основні засоби (1010)	894411	842815	84,38	86,84	-51596	-5,77	2,45
1.4. Інвестиційна нерухомість (1015)	0	0	0	0	0	0	0
1.5. Довгострокові фінансові інвестиції (1030)	47	47	0	0	0	0	0
1.6. Довгострокова дебіторська заборгованість (1040)	0	0	0	0	0	0	0
1.7. Відстрочені податкові активи (1045)	15018	14362	1,42	1,48	-656	-4,37	0,06
1.8. Інші необоротні активи	1087	13122	0,10	1,35	12035	1107,2	1,25
2. Оборотні активи (1195)	1188402	1085815	55,04	53,64	-102587	-8,63	-1,40
2.1. Запаси (1101+..+1104)	329286	332765	37,72	28,00	3479	1,06	-9,71

Стаття активу	Абсолютна величина		Структура		Відхилення		
	На початок року	На кінець року	На початок року	На кінець року	Абсолютної величини		у структурі
					Абсолютне	Відносне	
2.2. Поточні біологічні активи (1110)	0	0	0	0	0	0	0
2.3. Векселі одержані (1120)	0	0	0	0	0	0	0
2.4. Дебіторська заборгованість (1125+1130+1155)	297897	329474	34,12	27,72	31577	10,60	-6,40
2.5. Поточні фінансові інвестиції (1160)	0	0	0	0	0	0	0
2.6. Гроші та їх еквіваленти (1165)	557092	420281	63,81	35,37	-136811	-24,56	-28,44
2.7. Витрати майбутніх періодів (1170)	445	678	0,05	0,06	233	52,36	0,01
2.8. Інші оборотні активи (1190)	3682	2617	0,42	0	-1065	-28,92	0
3. Необоротні активи, утримані для продажу, та групи вибуття (1200)	0	0	0	0	0	0	0
Баланс (1300)	2158988	2024175	100,00	100,00	-134813	-6,24	0

У структурі активу підприємства на початок 2022 року найбільшу питому вагу займали необоротні активи: близько 55,8 %, але тенденція змінилася на кінець 2022 року у бік зростання оборотних активів – на 9,88 пр. п. Це пов'язано зі зростанням грошових коштів та їх еквівалентів на кінець 2022 року на 40,4 пр. п. На кінець 2023 року трохи зросла питома вага необоротних активів на 1,4 пр. п. Це відбулося за рахунок перевищення темпів зниження оборотних активів (8,63 %) над темпами зниження необоротних активів (3,32 %). Зниження необоротних активів пов'язано зі скороченням основних засобів підприємства на 51,6 млн грн. Зниження оборотних активів в більшості обумовлено зниженням суми грошей та їх еквівалентів на 136,8 млн грн.

Це свідчить про реорганізаційні зміни на підприємстві.

Відомості про джерела походження коштів, спрямованих на формування майна підприємства, наведені в пасиві балансу. Для аналізу джерел фінансових ресурсів складають таблицю 2.28.

Таблиця 2.28

Склад і структура джерел фінансових ресурсів

Стаття пасиву	Абсолютна величина		Структура		Відхилення		
	На початок року	На кінець року	На початок року	На кінець року	Абсолютної величини		у структурі
					абсолютне	відносне	
2022 рік							
1. Власний капітал (1495)	1284795	1488014	66,47	68,92	203219	15,82	2,46
1.1. Зареєстрований (пайовий) капітал (1400)	5341	5341	0,416	0,359	0	0	-0,06
1.2. Внески до незареєстрованого статутного капіталу (1401)	0	0	0	0	0	0	0
1.3. Капітал в дооцінках (1405)	0	0	0	0	0	0	0
1.4. Додатковий капітал (1410)	0	0	0	0	0	0	0
1.5. Резервний капітал (1415)	0	0	0	0	0	0	0
1.6. Нерозподілений прибуток (непокритий збиток) (1420)	1279454	1482673	99,584	99,641	203219	15,88	0,06
1.7. Неоплачений капітал, вилучений капітал (1425+1430)	0	0	0	0	0	0	0
2. Довгострокові зобов'язання і забезпечення (1595)	14044	1637	0,73	0,08	-12407	-88,34	-0,65
3. Поточні зобов'язання і забезпечення (1695)	634193	669337	32,81	31,00	35144	5,54	-1,81
3.1. Короткострокові кредити банків (1600)	394828	527300	62,26	78,78	132472	33,55	16,52
3.2. Поточна кредиторська заборгованість	135997	71513	21,44	10,68	-64484	-47,42	-10,76
3.3. Поточні забезпечення (1660)	12799	11471	2,02	1,71	-1328	-10,38	-0,30
3.4. Доходи майбутніх періодів (1665)	0	0	0	0	0	0	0
3.5. Інші поточні зобов'язання (1690)	90569	59053	14,28	8,82	-31516	-34,80	-5,46

Стаття пасиву	Абсолютна величина		Структура		Відхилення		
	На початок року	На кінець року	На початок року	На кінець року	Абсолютної величини		у структурі
					абсолютне	відносне	
4. Зобов'язання, пов'язані з пов'язані з необоротними активами, утриманими для продажу, та групами вибуття (1700)	0	0	0	0	0	0	0
Баланс (1900)	1933032	2158988	100,00	100,00	225956	11,69	0
2023 рік							
1. Власний капітал (1495)	1488014	1809831	68,92	89,41	321817	21,63	20,49
1.1. Зареєстрований (пайовий) капітал (1400)	5341	5341	0,359	0,295	0	0	-0,06
1.2. Внески до незареєстрованого статутного капіталу (1401)	0	0	0	0	0	0	0
1.3. Капітал в дооцінках (1405)	0	0	0	0	0	0	0
1.4. Додатковий капітал (1410)	0	0	0	0	0	0	0
1.5. Резервний капітал (1415)	0	0	0	0	0	0	0
1.6. Нерозподілений прибуток (непокритий збиток) (1420)	1482673	1804490	99,641	99,705	321817	21,71	0,06
1.7. Неоплачений капітал, вилучений капітал (1425+1430)	0	0	0	0	0	0	0
2. Довгострокові зобов'язання і забезпечення (1595)	1637	2607	0,08	0,13	970	59,25	0,05
3. Поточні зобов'язання і забезпечення (1695)	669337	211737	31,00	10,46	-457600	-68,37	-20,54
3.1. Короткострокові кредити банків (1600)	527300	58500	78,78	27,63	-468800	-88,91	-51,15
3.2. Поточна кредиторська заборгованість (1610+1615+1620+1625+1630+1635+...+1650)	71513	88585	10,68	41,84	17072	23,87	31,15
3.3. Поточні забезпечення (1660)	11471	15625	1,71	7,38	4154	36,21	5,67
3.4. Доходи майбутніх періодів (1665)	0	0	0	0	0	0	0
3.5. Інші поточні зобов'язання (1690)	59053	49027	8,82	23,15	-10026	-16,98	14,33

Стаття пасиву	Абсолютна величина		Структура		Відхилення		
	На початок року	На кінець року	На початок року	На кінець року	Абсолютної величини		у структурі
					абсолютне	відносне	
4. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утриманими для продажу, та групами вибуття (1700)	0	0	0	0	0	0	0
Баланс (1900)	2158988	2024175	100,00	100,00	-134813	-6,24	0,00

Основним джерелом формування майна підприємства є власний капітал. Його частка становить на початок, кінець 2022 року та кінець 2023 року відповідно 66,47, 68,92 та 89,41 %.

У 2022 році величина власного капіталу збільшилася на 203,2 млн грн, а у 2023 році – на 321,8 млн грн. При цьому головні зміни відбулися з нерозподіленим прибутком, який і у 2022, і у 2023 роках збільшився на відповідну величину зміни власного капіталу.

Також слід відмітити те, що у 2023 році підприємство погасило короткострокові кредити на суму 468,8 млн грн.

2.3.8. Аналіз платоспроможності та ліквідності балансу підприємства

Аналіз показників, що характеризують фінансову стабільність підприємства проводимо за допомогою табл. 2.29.

Фінансова стійкість – це такий стан фінансових ресурсів, їх розподілення та використання, що забезпечує діяльність підприємства на основі зростання прибутку, платоспроможність та кредитоспроможність підприємства в умовах допустимого рівня ризику.

Оцінка фінансової стійкості проводиться за допомогою таких показників:

Коефіцієнт фінансової автономії (незалежності) – характеризує питому вагу власних коштів в загальній сумі коштів. Чим вище значення коефіцієнта, тим фінансово стійкіше, стабільніше та більш незалежне від зовнішніх кредиторів підприємство. Критичне значення коефіцієнта автономії – 0,5.

Коефіцієнт фінансового ризику – показує співвідношення залучених коштів та власного капіталу. Зростання показника у динаміці свідчить про посилення залежності підприємства від зовнішніх інвесторів та кредиторів, тобто про зниження фінансової стійкості. Оптимальне значення даного коефіцієнта $\leq 0,5$. Критичне значення – 1.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу – показує, яка частина власного капіталу знаходиться в обороті, а яка капіталізована. Коефіцієнт розраховується як співвідношення власного оборотного капіталу до власних джерел фінансування. Власні оборотні кошти – це та частина власного капіталу підприємства, яка є джерелом покриття поточних активів. Нормальною вважається ситуація, коли коефіцієнт маневреності в динаміці незначно збільшується.

Для аналізу коефіцієнтів фінансової стійкості підприємства складемо таблицю 2.29.

Таблиця 2.29

Значення коефіцієнтів фінансової стійкості підприємства

Показники	На початок року	На кінець року	Абсолютне відхилення
2022 рік			
Коефіцієнт фінансової автономії	0,665	0,689	0,024
Коефіцієнт фінансового ризику	0,504	0,451	-0,053
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,175	0,348	0,173
2023 рік			
Коефіцієнт фінансової автономії	0,689	0,894	0,205
Коефіцієнт фінансового ризику	0,451	0,118	-0,332
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,348	0,586	0,238

Коефіцієнт фінансової автономії вище норми, що свідчить про те, що підприємство в більшості використовує власні кошти у господарській діяльності. Зростання коефіцієнту автономії на кінець 2023 року свідчить про зміни у структурі капіталу у бік зростання власного капіталу. Підприємство залишається фінансово незалежним від залученого капіталу.

Значення і зміна коефіцієнту фінансового ризику свідчить про те, що підприємство не залежить від зовнішніх інвесторів. Коефіцієнт фінансового ризику знаходиться на початок 2022 року на оптимальному рівні, що свідчило показує співвідношення залученого та власного капіталу у нормативних межах. А на кінець 2023 року відбулися його зниження до рівня 0,118, що свідчить про те, що на кожну власну гривню припадало близько 12 копійок залучених коштів.

Значення коефіцієнта маневреності власного капіталу свідчить про те, що значна частина власного капіталу знаходиться в обороті.

Коефіцієнт маневреності коштів підприємства щороку зростає, що свідчить про наявність на підприємстві достатньо маневрового робочого капіталу.

У підприємства досить стабільне фінансове становище.

Аналіз фінансових коефіцієнтів ліквідності проведемо за допомогою табл. 2.30-2.31.

Ліквідність балансу визначається як ступінь покриття зобов'язань підприємства її активами, строк перетворення яких у гроші відповідає строку погашення зобов'язань.

В залежності від ступеня ліквідності активи підприємства розділяють на такі групи:

- A1. Найбільш ліквідні активи;
- A2. Активи, які швидко реалізуються;
- A3. Активи, які повільно реалізуються;
- A4. Активи, які важко реалізуються

Пасиви балансу групуються згідно з передбачуваними строками їх оплати:

- П1. Найбільш термінові зобов'язання;
- П2. Короткострокові пасиви;
- П3. Довгострокові пасиви;
- П4. Постійні (стійкі) пасиви

Для визначення ліквідності балансу складемо аналітичну таблицю 2.30.

Баланс не є абсолютно ліквідним, оскільки зі всіх нерівностей ($A1 \geq П1$, $A2 \geq П2$, $A3 \geq П3$, $A4 \leq П4$) дотримується друге, третє і четверте.

Більш детальний аналіз проведемо за допомогою фінансових коефіцієнтів.

Коефіцієнт загальної (поточної) ліквідності – показує, в якому ступені наявні оборотні активи достатні для задоволення поточних зобов'язань. Значення коефіцієнту повинно знаходитись в межах від 1 до 2.

Коефіцієнт проміжної (термінової) ліквідності – при його розрахунку не враховують активи, які повільно реалізуються. Значення коефіцієнту повинно знаходитись в межах від 0,7 до 0,8.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності – при його розрахунку враховується лише перша група активів. Значення коефіцієнту повинно знаходитись в межах від 0,2 до 0,35.

Таблиця 2.30

Аналіз ліквідності балансу

Актив	На початок року	На кінець року	Пасив	На початок року	На кінець року	Платіжний результат	
						На початок року	На кінець року
1	2	3	4	5	6	7=2-5	8=3-6
2022 рік							
A1	56543	557092	П1	135997	71513	-79454	485579
A2	726611	444976	П2	498196	597824	228415	-152848
A3	89932	186334	П3	1118	1637	88814	184697
A4	1059946	970586	П4	41600	1488014	1018346	-517428
Баланс	1933032	2158988	Баланс	1933032	2158988	0	0
2023 рік							
A1	557092	420281	П1	71513	88585	485579	331696
A2	444976	457205	П2	597824	123152	-152848	334053
A3	186334	207987	П3	1637	2607	184697	205380
A4	970586	938360	П4	1488014	1809831	-517428	-871471
Баланс	2158988	2024175	Баланс	2158988	2024175	0	0

Баланс вважається абсолютно ліквідним, якщо дотримуються такі нерівності:

$$A1 \geq P1 \quad A2 \geq P2 \quad A3 \geq P3 \quad A4 \leq P4$$

На кінець 2022 році: $A1 > P1$; $A2 < P2$; $A3 > P3$; $A4 < P4$

На кінець 2023 році: $A1 > P1$; $A2 > P2$; $A3 > P3$; $A4 < P4$

Якщо одна або кілька нерівностей мають протилежний знак від зафіксованого в оптимальному варіанті, це означає, що ліквідність балансу в більшому або меншому ступені відрізняється від абсолютної ліквідності.

Оскільки у 2022 році спостерігається лише одна невідповідність, можна вважати, що баланс у 2022 році є близьким до ліквідного, а баланс 2023 року є абсолютно ліквідним.

Фінансові коефіцієнти ліквідності представимо у вигляді таблиці 2.31.

Таблиця 2.31

Значення коефіцієнтів ліквідності

Показники	На початок року	На кінець року	Абсолютне відхилення
2022 рік			
Коефіцієнт загальної ліквідності	1,38	1,78	0,40
Коефіцієнт проміжної ліквідності	1,23	1,50	0,26
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,09	0,83	0,74
2023 рік			
Коефіцієнт загальної ліквідності	1,78	1,62	-0,15
Коефіцієнт проміжної ліквідності	1,50	4,14	2,65
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,83	1,98	1,15

Значення коефіцієнта загальної ліквідності знаходиться за межами норми (від 1 до 2), тобто підприємству має достатньо засобів для погашення короткострокових зобов'язань і немає загрози банкрутства.

Значення коефіцієнта проміжної ліквідності перевищує норму (від 0,7 до 0,8), ще й у 2023 році значно зростає.

Значення коефіцієнта абсолютної ліквідності на початок 2022 року було нижче за норму (від 0,2 до 0,35), але вже на кінець 2022 та 2023 років ситуація значно покращилася. Коефіцієнт абсолютної ліквідності збільшився на 0,74 та 1,15 п. відповідно.

Враховуючи значення показників ліквідності та платоспроможності слід зазначити загальне покращення фінансового стану підприємства на кінець 2023 року.

Основні техніко-економічні показники діяльності АТ «Житомирський маслозавод» наведені у таблиці 2.32.

Таблиця 2.32

Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності ПрАТ «Житомирський маслозавод» за 2022-2023 роки

Показник	2022 рік	2023 рік	Відхилення	
			абсолютне	відносне
1. Середньорічна виробнича потужність, тонн	43200	43200	0	0
2. Фактично вироблено продукції, тонн	28130	34650	6520	23,18
3. Коефіцієнт використання виробничої потужності, частки	0,651	0,802	0,151	23,18
4. Обсяг виробленої промислової продукції (без ПДВ):				
- у діючих оптових цінах підприємства, тис. грн	2177855	2768520	590665	27,12
- у порівняних цінах, тис. грн	2177855	2682640,4	504785,4	23,18
5. Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (без ПДВ), тис. грн	2263651	2855378	591727	26,14
6. Середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності, тис. грн	1851303	1930809	79506	4,29
7. Фондовіддача, грн/грн	1,176	1,389	0,213	18,11
8. Середній залишок оборотних коштів, тис. грн	1030744	1137108,5	106364,5	10,32
9. Коефіцієнт оборотності оборотних коштів, обороти	2,196	2,511	0,315	14,34
10. Середньооблікова чисельність штатних працівників, осіб	660	659	-1	-0,15
11. Продуктивність праці, тис. грн/особу	3299,8	4070,8	771,0	23,37
12. Операційні витрати на виробництво продукції, тис. грн, у тому числі	1685951	2058398	372447	22,09
- матеріальні витрати	982015	1312301	330286	33,63
- витрати на оплату праці	162685	238646	75961	46,69
- відрахування на соціальні заходи	30780	40767	9987	32,45
- амортизація	150507	138756	-11751	-7,81
- інші операційні витрати	359964	327928	-32036	-8,90
13. Витрати на 1 гривню виробленої продукції, грн	0,774	0,744	-0,031	-3,96
14. Матеріалоемність, грн/грн	0,451	0,474	0,023	5,12

Показник	2022 рік	2023 рік	Відхилення	
			абсолютне	відносне
15. Собівартість (повна) реалізованої продукції, тис. грн	1957798	2038518	80720	4,12
16. Фінансовий результат від операційної діяльності, тис. грн	311418	466619	155201	49,84
17. Чистий прибуток, тис. грн	203805	322114	118309	58,05
18. Рентабельність продажів, %	9,00	11,28	2,28	x
19. Рентабельність продукції, %	15,91	22,89	6,98	x

ПрАТ «Житомирський маслозавод» володіє значною виробничою потужністю, яка протягом двох років не змінилася і залишилася на рівні 43200 т. Потужність підприємства характеризується достатньо високим рівнем використання (80,2 %). Так, коефіцієнт використання виробничої потужності в 2022 році перебував на рівні 65,1 %, а в 2023 році збільшився на 15,1 пункт.

В 2023 році в порівнянні з 2022 роком збільшився обсяг виробленої продукції в натуральному виразі (6520 тонн або 23,18 %) та обсяг виробленої продукції в діючих цінах (590,66 млн грн). Обсяг виробленої продукції в діючих цінах збільшився за рахунок зміни середніх цін на продукцію підприємства.

В 2023 році зросла ефективність використання оборотних активів та основних засобів, про що говорить зростання коефіцієнта оборотності оборотних коштів на 0,315 оборотів та фондівіддачі на 21,3 коп. Ефективність використання персоналу підприємства також зросла, про що свідчить динаміка продуктивності праці: значення показника збільшилося на 23,37 %.

Витрати на виробництво продукції в 2023 році в порівнянні з 2022 роком знизились на 330,3 млн грн або 22,09 %. Витрати на 1 гривню виробленої продукції в 2023 році знизились на 3,1 коп. внаслідок того, що темп зростання обсягу виробленої більший за темп зростання операційних витрат. Це є ознакою підвищення ефективності управління виробничими ресурсами підприємства.

Чистий прибуток та прибуток від операційної діяльності підприємства в 2023 році порівняно з 2022 роком зросли на 118,3 та 155,2 млн грн відповідно, що є ознакою підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства.

В 2023 році зросли показники рентабельності продукції на 6,98 пунктів та продажів на 2,28 пунктів, що також свідчить про підвищення ефективності діяльності підприємства.

В цілому підприємство працює досить ефективно, вміє раціонально використовувати виробничі ресурси, при цьому підприємство має резерви підвищення ефективності господарської діяльності, реалізація яких дозволить отримати додатковий прибуток.

ВИСНОВКИ за Розділом 2

Молочна галузь зазнала змін і складнощів протягом розглянутого періоду. Зменшення виробництва, збільшення імпорту та зменшення споживання молока свідчать про потребу в розвитку стратегій для підтримки та покращення молочної галузі, таких як збільшення внутрішнього виробництва, покращення якості продукції, збільшення конкурентоспроможності на зовнішніх ринках та підвищення свідомості споживачів щодо важливості споживання молочних продуктів.

ПрАТ «Житомирський маслозавод» володіє значною виробничою потужністю, яка протягом двох років не змінилася і залишилася на рівні 43200 т. Потужність підприємства характеризується достатньо високим рівнем використання (80,2 %). Так, коефіцієнт використання виробничої потужності в 2022 році перебував на рівні 65,1 %, а в 2023 році збільшився на 15,1 пункт.

В 2023 році в порівнянні з 2022 роком збільшився обсяг виробленої продукції в натуральному виразі (6520 тонн або 23,18 %) та обсяг виробленої продукції в діючих цінах (590,66 млн грн). Обсяг виробленої продукції в діючих цінах збільшився за рахунок зміни середніх цін на продукцію підприємства.

В 2023 році зросла ефективність використання оборотних активів та основних засобів, про що говорить зростання коефіцієнта оборотності оборотних коштів на 0,315 оборотів та фондівіддачі на 21,3 коп. Ефективність використання персоналу підприємства також зросла, про що свідчить динаміка продуктивності праці: значення показника збільшилося на 23,37 %.

Витрати на виробництво продукції в 2023 році в порівнянні з 2022 роком знизились на 330,3 млн грн або 22,09 %. Витрати на 1 гривню виробленої продукції в 2023 році знизились на 3,1 коп. внаслідок того, що темп зростання обсягу виробленої більший за темп зростання операційних витрат. Це є ознакою підвищення ефективності управління виробничими ресурсами підприємства.

Чистий прибуток та прибуток від операційної діяльності підприємства в 2023 році порівняно з 2022 роком зросли на 118,3 та 155,2 млн грн відповідно, що є ознакою підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства.

В 2023 році зросли показники рентабельності продукції на 24,45 пунктів та продажів на 2,28 пунктів, що також свідчить про підвищення ефективності діяльності підприємства.

У структурі активу підприємства на початок 2022 року найбільшу питому вагу займали необоротні активи: близько 55,8 %, але тенденція змінилася на кінець 2022 року у бік зростання оборотних активів – на 9,88 пр. п. Це пов'язано зі зростанням грошових коштів та їх еквівалентів на кінець 2022 року на 40,4 пр. п. На кінець 2023 року трохи зросла питома вага необоротних активів на 1,4 пр. п. Це відбулося за рахунок перевищення темпів зниження оборотних активів (8,63 %) над темпами зниження необоротних активів (3,32 %). Зниження необоротних активів пов'язано зі скороченням основних засобів підприємства на 51,6 млн грн. Зниження оборотних активів в більшості обумовлено зниженням суми грошей та їх еквівалентів на 136,8 млн грн.

Це свідчить про реорганізаційні зміни на підприємстві.

Основним джерелом формування майна підприємства є власний капітал. Його частка становить на початок, кінець 2022 року та кінець 2023 року відповідно 66,47, 68,92 та 89,41 %.

У 2022 році величина власного капіталу збільшилася на 203,2 млн грн, а у 2023 році – на 321,8 млн грн. При цьому головні зміни відбулися з нерозподіленим прибутком, який і у 2022, і у 2023 роках збільшився на відповідну величину зміни власного капіталу.

Також слід відмітити те, що у 2023 році підприємство погасило короткострокові кредити на суму 468,8 млн грн.

Коефіцієнт фінансової автономії вище норми, що свідчить про те, що підприємство в більшості використовує власні кошти у господарській діяльності. Зростання коефіцієнту автономії на кінець 2023 року свідчить про зміни у структурі капіталу у бік зростання власного капіталу. Підприємство залишається фінансово незалежним від залученого капіталу.

Значення і зміна коефіцієнту фінансового ризику свідчить про те, що підприємство не залежить від зовнішніх інвесторів. Коефіцієнт фінансового ризику знаходиться на початок 2022 року на оптимальному рівні, що свідчило показує співвідношення залученого та власного капіталу у нормативних межах. А на кінець 2023 року відбулися його зниження до рівня 0,118, що свідчить про те, що на кожну власну гривню припадало близько 12 копійок залучених коштів.

У підприємства досить стабільне фінансове становище.

В цілому підприємство працює досить ефективно, вміє раціонально використовувати виробничі ресурси, при цьому підприємство має резерви підвищення ефективності господарської діяльності, реалізація яких дозволить отримати додатковий прибуток.

РОЗДІЛ 3

РОЗРАХУНОК ЕФЕКТИВНОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПРОЄКТУ ВИРОБНИЦТВА ЙОГУРТОВОГО БЕЗЛАКТОЗНОГО МОРОЗИВА

3.1. Резюме інвестиційного проєкту виробництва йогуртового безлактозного морозива

Перспективним напрямом в розвитку молочної галузі є цільове виробництво ексклюзивних сортів морозива, що призначені для конкретних груп споживачів, особливо тих, хто не переносить лактозу. У світі спостерігається зростання непереносимості лактози, хоча її частота у різних країнах значно відрізняється. В Україні від 15 до 35 % дорослого населення в різних регіонах страждають від даної недуги.

Лактазна недостатність (неприймання лактози) – захворювання, яке характеризується синдромом мальтабсорбції (водяниста діарея), що пов'язано із вродженим чи набутим дефектом ферменту лактази. Це обумовлює порушення гідролізу і транспорту лактози в тонкому кишечнику. Вроджена лактозна недостатність (ЛН) може бути як повною при відсутності ферменту, так і частковою, від чого залежить певна клінічна картина патологічного стану. При повній ЛН з раціону повністю потрібно виключити молоко і молочні продукти.

Дієта людини повинна бути суворо безлактозною з використанням спеціалізованих безлактозної молочної продукції. При частковій ЛН основний метод лікування – це своєчасно й правильно організована дієтотерапія, що передбачає обмеження лактози в раціоні. Ступінь зменшення кількості лактози в раціоні також контролюється індивідуально. У той же час повністю виключати лактозу з раціону харчування не потрібно, враховуючи її саме пребіотичні властивості, як одного із важливих факторів у формуванні нормального біоценозу кишечника.

Морозиво є одним з найулюбленіших продуктів і користується стійким попитом у споживачів, особливо в літній період. Морозиво як молочний продукт містить понад 100 корисних речовин. До складу морозива входить ряд вітамінів (А, В1, В2, В12, С, Д, Е, Р), жири, білки, вуглеводи, мікро- та макроелементи.

Воно характеризується високою харчовою та біологічною цінністю, чудовими органолептичними властивостями. У морозива наявні у складі до 3-4 % білкових речовин. А загальна кількість сухих речовин висока і коливається в діапазоні 30 до 40 %. Жири і білки, а також цукри морозива характеризуються дуже високою засвоюваністю (95-98 %).

Енергетичну цінність морозива вимірюють в межах від 100-250 ккал/100 г. Біологічна цінність морозива характерна вмістом повноцінних білків, органічних кислот (молочної, лимонної), поліненасичених жирних кислот, вітамінів й мінеральних речовин.

Актуалізуються питання розробки та впровадження технологій безлактозних й низьколактозних молочних продуктів з вторинної сировини. Маслянка – вторинний молочний продукт високої біологічної цінності. Застосування в харчуванні маслянки забезпечить більш повне використання складових частин молока, дозволить розробити ресурсозберігаючі технології та використовувати нетрадиційну сировину.

Спеціалісти у галузі морозива бачать перспективу в удосконаленні технологій, тобто у переході до морозива, що збагачене корисними функціональними добавками. Морозиво в якості функціонального продукту має забезпечувати збереження здоров'я вітчизняного населення. А світова тенденція споживання морозива показує зростання у напрямі оздоровчої позиції. Відповідно, розробка технологій й рецептур для людей, інтолерантних до лактози, що дозволяє поєднувати переваги пробіотичної кисломолочної продукції і пребіотиків у такому популярному продукті, як морозиво, є надзвичайно актуальним. Пропонується виробництво йогуртового морозива.

Існує три способи отримання йогуртового морозива. За першим способом йогуртове морозиво отримують змішуванням 30 % йогурту із 70 % традиційного морозива; за іншим способом – вихідна суміш компонентів заквашується саме йогуртовими культурами перед фризераванням; і третій спосіб передбачає внесення йогуртових культур у готове морозиво. Оскільки кількість людей з непереносимістю лактози зростає, тому пропонується запровадити у виробництво йогуртове морозиво зі зменшеним вмістом лактози.

Морозиво буде вироблятися на основній лінії виробництва традиційного морозива, потужність якої недозавантажена на 8 %, що становить 2560 тонн. Пілотний проєкт виробництва йогуртового морозива становить 5 % від 2560 тонн, що дорівнює 130 тоннам.

3.2. Розрахунок показників інвестиційного проєкту виробництва йогуртового морозива

Розрахунок ефективності інвестиційного проєкту передбачає розрахунок інвестиційних витрат, бюджету витрат на виробництво продукту, доходу та прибутку від реалізації проєкту, показників ефективності інвестиційного проєкту, серед яких чистий приведений дохід, індекс доходності, індекс рентабельності, термін окупності інвестицій та внутрішня ставка доходності.

Розрахуємо собівартість виробництва 1 тонни йогуртового морозива.

Основними видами сировини при виробництві морозива виступають молоко, вершковий йогурт, сухе знежирене молоко, цукор-пісок, альгінат (стабілізатор). Розрахунок витрат на сировину і матеріали представлений в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

Розрахунок витрат на сировину та матеріали на виробництво 1 тонни йогуртового морозива зі зменшеним вмістом лактози

Вид сировини та основних матеріалів	Ціна одиниці сировини, грн	Норма витрати на 1 т продукції	Сума, грн
Безлактозний білковий концентрат з маслянки (ББКМ), отриманий діафільтрацією (DF=7), кг	95,9	590,1	56590,6
Інулін (CP = 95,8 %), кг	190,44	125	23805,0
Лактулоза (CP = 99,2 %), кг	80,67	37,21	3001,7
Цукор-пісок, кг	28,42	140	3978,8
Стабілізатор, кг	350	3	1050,0
Йогуртова основа (ЙО), кг	35,64	429,7	15314,5
Вафельний брикет, пар.	0,46	12500	5750,0
Пакувальні матеріали	0,092	12500	1150,0
ВСЬОГО			110640,6

Загальна сума витрат на сировину та основні матеріали на 1 т становить 110640,6 грн.

Розрахунок витрат на допоміжні матеріали наведений у таблиці 3.2.

Таблиця 3.2

**Розрахунок витрат на допоміжні матеріали на виробництво 1 т
йогуртового морозива зі зменшеним вмістом лактози**

Вид допоміжних матеріалів	Ціна одиниці матеріалів, грн	Норма витрати на 1 т продукції	Сума, грн
Миючий засіб рідкий	39,6	2,61	103,4
Мило господарське	20	0,251	5,0
Спирт етиловий ректифікат	95,6	0,055	5,3
Хлорамід Б	480	0,511	245,3
Калгоніт ЦН 353	170	0,511	86,9
Калгоніт Ялу Зауер Плюс	180	0,51	91,8
Калгоніт ЦФ 315	350	0,71	248,5
Транспортно-заготівельні витрати			78,1
ВСЬОГО			864,2

Загальна сума витрат на допоміжні матеріали на 1 т становить 864,2 грн.

При виробництві морозива зі зменшеним вмістом лактози підприємство потребує витрат палива та електроенергії, що закуповуються у сторонніх організацій, що постачають певні види енергоресурсів.

Розрахунок вартості палива та електроенергії на технологічні цілі надано у таблиці 3.3.

Таблиця 3.3

**Розрахунок витрат на паливо та електроенергію на технологічні цілі
для виробництва морозива**

Найменування	Одиниця виміру	Ціна за одиницю, грн	Норма витрат на 1 т морозива	Сума, грн
Електроенергія	кВт·год.	6	1537,37	9224,2
Паливо (газ)	м3	90	24,96	2246,4
Вода	м3	49,5	14,8	732,6
ВСЬОГО				12203,2

Загальна сума витрат на паливо та енергію на технологічні цілі на 1 т становить 12203,2 грн.

Сума змінних витрат на 1 тонну виробництва йогуртового морозива становить 123708 грн. Загальна сума змінних витрат на 130 тонн виробництва морозива становить 16082,0 тис. грн

Собівартість виробництва «Йогуртового морозива зі зменшеним вмістом лактози» містить також витрати на оплату праці.

У таблиці 3.4 наведено розрахунок постійних витрат на виробництво нового продукту. Так як 0,4 % виробничої потужності обладнання прогнозується на виробництво йогуртового морозива, то така ж частка постійних витрат припадає на собівартість нового продукту ($= 138756 \cdot 0,004$), що становить 555 тис. грн.

Заробітна плата працівникам буде підвищена на 85 % від 0,375 % ($130/34650=0,00375$) приросту обсягу виробництва нового продукту.

Таким чином, додатковий фонд основної заробітної плати становитиме

$$238646 \cdot 0,85 \cdot 0,00375 = 760,7 \text{ тис. грн}$$

Додаткова заробітна плата становить 20 % від основної заробітної плати – 152,1 тис. грн.

Відрахування на соціальні заходи становить 22 % від основної та додаткової заробітної плати – 68,4 тис. грн.

Адміністративні витрати взяті як 18 % від фонду заробітної плати обслуговуючого персоналу ($=912,8 \cdot 0,18$).

Таблиця 3.4

Розрахунок постійних витрат на виробництво нового продукту «Йогуртове морозиво зі зменшеним вмістом лактози»

Стаття	Сума, тис. грн
Основна і додаткова заробітна плата робітників	912,8
Відрахування ЕСВ	200,8
Амортизація, ремонт, обслуговування обладнання	555,0
Адміністративні витрати	164,3
Всього	1832,9

Загальна собівартість нового продукту наведена в таблиці 3.5.

Таблиця 3.5

Розрахунок собівартості та оптової ціни «Йогуртове морозиво зі зменшеним вмістом лактози»

Показник	Значення
Обсяг виробництва, т	130
Змінні витрати, тис. грн	16082,0
Постійні витрати, тис. грн	1832,9
Повна собівартість, тис. грн	17914,9
Собівартість 1 кг, грн	137,8
Рентабельність, % (30 %)	41,7
Оптова ціна 1 кг, грн	179,5
Оптова ціна за 200 г стаканчик, грн	35,9
Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн	23289,4

Зведенні розрахунки ефективності проекту наведені у таблиці 3.6.

Для реалізації запропонованого заходу потрібні інвестиції в оборотні кошти на суму 6432,8 тис. грн. Оборотні кошти розраховуємо на 1 оборот оборотних коштів таким чином, змінні витрати за рік розділимо на 2,511 оборотів ($=16082/2,511$), що становить 6432,8 тис. грн.

Таблиця 3.6

Ефективність впровадження нового продукту «Йогуртове морозиво зі зменшеним вмістом лактози»

Показник	Значення
Капітальні витрати, тис. грн	6432,8
Обсяг виробництва, т	130
Ціна за 1 т, тис. грн	179,5
Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн	23289,4
Собівартість продукції, тис. грн	17941,9
Прибуток підприємства, тис. грн	5374,5
Податок на прибуток, тис. грн (18 %)	967,4
Чистий прибуток, тис. грн.	4407,1
Термін окупності, років	$=6432,8/4407,1=1,46$

Таким чином, виробництво «Йогуртового морозива зі зменшеним вмістом лактози» на АТ «Житомирський маслозавод» є доцільним та економічно обґрунтованим, так як інвестиції на суму 6432,8 тис. грн окупуваються в економічно обґрунтований термін – 1,46 роки. Підприємство збільшує обсяг виробництва нової продукції на 130 тонн, отримує додатковий прибуток на суму 5374,5 тис. грн.

3.3. Оцінка економічної ефективності інвестиційного проєкту з виробництва нового продукту АТ «Житомирський маслозавод»

Розрахунок грошових потоків від проєкту (відтоку та притоку).

Для розрахунку формування операційного грошового потоку від інвестиційної діяльності складемо таблицю 3.7.

Таблиця 3.7

Формування операційного грошового потоку від проєкту (притік коштів)

Склад грошового потоку	Період реалізації проєкту, роки		
	1	2	3
Зміна поточних витрат, у т. ч.:			
Матеріальні витрати всього	16082	16082	16082
Зміна витрат на оплату праці	912,8	912,8	912,8
Зміна єдиного соціального внеску	200,8	200,8	200,8
Зміна інших витрат усього	719,3	719,3	719,3
Усього Збільшення поточних витрат	17914,9	17914,9	17914,9
Обсяг виробленої продукції, т	130	130	130
Ціна одиниці продукції, тис. грн	179,1	179,1	179,1
Збільшення суми чистого доходу	23289,4	23289,4	23289,37
Збільшення прибутку до оподаткування	5374,5	5374,5	5374,5
Збільшення податку на прибуток	967,4	967,4	967,4
Збільшення чистого прибутку	4407,1	4407,1	4407,1
Амортизаційні відрахування від проєкту	0	0	0
Грошовий потік від проєкту	4407,1	4407,1	4407,1

Виробництво нового продукту на АТ «Житомирський маслозавод» супроводжується збільшенням собівартості продукції на 17914,9 тис. грн, тому потребує додаткового інвестування в оборотні кошти 6432,8 тис. грн.

За результатами розрахунків річний приріст чистого прибутку за рахунок виробництва та реалізації додаткового обсягу продукції на складає 4407,1 тис. грн. У зв'язку з тим, що амортизація на додатковий обсяг продукції не нараховується, грошовий потік дорівнює чистому прибутку.

Таблиця 3.8

**Розрахунок показників економічної ефективності проєкту
з виробництва нового продукту «Йогуртове морозиво зі зменшеним
вмістом лактози»**

Показники	Період реалізації проєкту, років				усього
	0	1	2	3	
ІС, сума інвестованих у проєкт коштів, тис. грн	6432,8				6432,8
ЧІ, чиста (приведена) вартість інвестованих у проєкт коштів, тис. грн	6432,8				6432,8
Грошовий потік від проєкту, тис. грн		4407,1	4407,1	4407,1	13221,2
Середньозважена вартість капіталу (СВК), %	28				
Коефіцієнт дисконтування	1	0,781	0,610	0,477	
Дисконтований грошовий потік у році, тис. грн	-6432,8	3443,0	2689,9	2101,5	8234,3
Дисконтований грошовий потік наростаючим підсумком, тис. грн		3443,0	6132,9	8234,3	
Приріст дисконтованого чистого прибутку від проєкту, тис. грн		3443,0	2689,9	2101,5	8234,3
Чистий дохід (ЧД), тис. грн					23289,37
Чистий приведений дохід (NPV), тис. грн					1801,5
Внутрішня норма доходності (IRR), %					47,50%
Індекс доходності (ІД)					1,28
Період окупності з врахуванням дисконтування (ПОдис.), років					2,11
Період окупності (ПО), роки					1,46
Рентабельність інвестицій (Ri) за весь період реалізації проєкту, %					42,67

Ефективність запропонованого заходу з впровадження нового продукту характеризують такі результати оцінки:

1. чистий приведений дохід від проєкту (NPV) становить 18801,5 тис. грн;
2. внутрішня норма доходності (IRR) становить 47,5 %, що перевищує середньозважену вартість капіталу (28 %);
3. індекс доходності дорівнює 1,28;
4. інвестиційні кошти для виробництва додаткового обсягу нового продукту окупляться: без врахування дисконтування – за 1,46 років, з

урахуванням дисконтування – за 2,11 років;

5. річна рентабельність інвестицій становить 42,67 %;
6. інвестиції в проєкт складають 6432,8 тис. грн.

Отже, проєкт інвестиційно привабливий та економічно ефективний.

Результати оцінки свідчать про економічну ефективність інвестиційного проєкту виробництва додаткового обсягу нового продукту.

3.4. Розрахунок впливу заходу на показники діяльності підприємства

Вплив заходів на основні техніко-економічні показники АТ «Житомирський маслозавод» наведено в таблиці 3.9.

Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності АТ «Житомирський маслозавод» до та після впровадження заходу наведені в таблиці 3.10.

Таблиця 3.9

Вплив запропонованого заходу на основні техніко-економічні показники АТ «Житомирський маслозавод»

Найменування заходів	Інвестиції, тис. грн		Зміни показників діяльності підприємства (±)							Строк окупності інвестицій, років	
	Усього	У тому числі в	Обсяг реалізованої продукції, тис. грн	Собівартість, тис. грн				Чисельність, осіб	Фінансовий результат від операційної діяльності, тис. грн		Чистий прибуток, тис. грн
		основні засоби		оборотні кошти	Усього	у тому числі:	Матеріальні витрати				

Продовження табл. 3.9

Виробництво нового продукту «Йогуртове морозиво зі зменшеним вмістом лактози»»	6432,8	0	6432,8	23289,4	17914,9	16082	912,8	200,8	0	719,3	0	5374,5	4407,1	1,46
--	--------	---	--------	---------	---------	-------	-------	-------	---	-------	---	--------	--------	------

Таблиця 3.10

Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності АТ «Житомирський маслозавод» до й після впровадження заходу

Показники	2023 рік	Проект	Відхилення (±)	
			абс.	відн.
1. Середньорічна виробнича потужність, т	43200	43200	0	0
2. Фактично вироблено продукції, т	34650	34780	130	0,38
3. Коефіцієнт використання виробничої потужності, частки	0,802	0,805	0,003	0,38
4. Обсяг виробленої промислової продукції(без ПДВ й акцизного збору): – у діючих оптових цінах підприємства, тис.	2768520	2791809,37	23289,37	0,84
– у порівнянних цінах	2682640,4	2705929,77	23289,37	0,87
5. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	2855378	2878667,37	23289,37	0,82
6. Середньорічна вартість основних фондів основного виду діяльності, тис. грн.	1930809	1930809	0	0
7. Фондовіддача, грн/грн	1,389	1,401	0,012	0,90
8. Середній залишок оборотних коштів, тис.	1137108,5	1143541,3	6432,8	0,57
9. Коефіцієнт оборотності оборотних коштів, оборотів	2,511	2,517	0,006	0,25
10. Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу, осіб	659	659	0	0
11. Продуктивність праці, тис. грн /особу	4070,8	4106,1	35,3	0,87
12. Операційні витрати на виробництво продукції, тис. грн., у тому числі:	2058398	2076312,9	17914,9	0,87
– матеріальні витрати	1312301	1328383	16082	1,23
– витрати на оплату праці	238646	239558,8	912,8	0,38
– відрахування на соціальні заходи	40767	40967,8	200,8	0,49
– амортизація	138756	138756	0	0
– інші операційні витрати	327928	328647,3	719,3	0,22
13. Витрати на 1 гривню виробленої / реалізованої продукції, грн	0,744	0,744	0	0
14. Матеріалоемність, грн	0,474	0,476	0,002	0,38

Показники	2023 рік	Проект	Відхилення (\pm)	
			абс.	відн.
15. Собівартість (повна) реалізованої продукції, тис. грн	2038518	2056432,9	17914,9	0,88
16. Фінансовий результат від операційної діяльності, тис. грн	466619	471993,5	5374,5	1,15
17. Чистий прибуток, тис. грн.	322114	326521,1	4407,1	1,37
18. Рентабельність продажів, %	11,28	11,34	0,06	x
19. Рентабельність продукції, %	22,89	22,95	0,06	x

Коефіцієнт використання виробничої потужності внаслідок впровадження заходу і збільшення обсягу виробництва на 130 тонн зросте на 0,38 %.

Обсяг виробленої продукції в діючих цінах за рахунок зміни середніх цін на продукцію підприємства зросте на 23,3 млн грн. При цьому собівартість зросте на 17,9 млн грн. Покращаться показники використання ресурсів підприємства. Так, зросте фондвіддача на 0,9 %, коефіцієнт оборотності оборотних активів – на 0,25 %, продуктивність праці – на 0,87 %.

Реалізація заходу дозволить отримати додатковий прибуток у розмірі 5,4 млн грн. Підвищаться показники рентабельності продажів, капіталу, продукції тощо. В цілому можна зазначити покращення як фінансового так і економічного стану підприємства.

ВИСНОВКИ за Розділом 3

Згідно з проведеними дослідженнями і аналізом ринкових та споживчих тенденцій, впровадження нової продукції «йогуртове морозиво зі зменшеним вмістом лактози» є доцільним та економічно обґрунтованим. Сучасні тенденції споживання здорової їжі підтверджують попит на такий продукт серед цільової аудиторії. Крім того, підприємство володіє необхідними ресурсами для виробництва нового продукту. Морозиво буде вироблятися на основній лінії виробництва традиційного морозива, потужність якої недозавантажена на 8 %, що становить 2560 тонн. Пілотний проєкт виробництва йогуртового морозива становить 5 % від резервів потужності, що дорівнює 130 тоннам.

Проведений розрахунок економічної ефективності виробництва нової продукції показав позитивні результати. За допомогою аналізу ключових показників, було встановлено, що впровадження «йогуртового морозива» приведе до збільшення обсягів продажу на 23,3 млн грн, підвищення чистого прибутку на 4,4 млн грн та збільшення рентабельності підприємства. Також було встановлено, що інвестиції у виробництво нового продукту, які формуються виключно з власних ресурсів, окуповуються протягом 1,5 років, що підтверджує його економічну ефективність.

Впровадження нової продукції «Йогуртове морозиво» позитивно впливає на показники діяльності та конкурентоспроможність підприємства. Зокрема, спостерігається зростання загального обсягу виробництва, розширення асортименту продукції, залучення нових клієнтів та розширення ринків збуту. Крім того, впровадження нового продукту сприяє підвищенню внутрішнього інвестиційного потенціалу підприємства, зміцненню його позицій у галузі та забезпеченню конкурентних переваг.

Коефіцієнт використання виробничої потужності внаслідок впровадження заходу і збільшення обсягу виробництва на 130 тонн зросте на 0,38 %.

Обсяг виробленої продукції в діючих цінах за рахунок зміни середніх цін на продукцію підприємства зросте на 23,3 млн грн. При цьому собівартість зросте на 17,9 млн грн. Покращаться показники використання ресурсів підприємства. Так, зросте фондвіддача на 0,9 %, коефіцієнт оборотності оборотних активів – на 0,25 %, продуктивність праці – на 0,87 %.

Реалізація заходу дозволить отримати додатковий прибуток у розмірі 5,4 млн грн. Підвищаться показники рентабельності продажів, капіталу, продукції тощо. В цілому можна зазначити покращення як фінансового так і економічного стану підприємства.

ВИСНОВКИ

Інвестиційний потенціал – це сукупність наявних матеріальних та нематеріальних, трудових та організаційно-управлінських ресурсів підприємства, що характеризують його спроможність прийняти та освоїти інвестиційні кошти. Також інвестиційний потенціал можна трактувати як сукупність економічних ресурсів, що можуть бути мобілізовані суб'єктом господарювання та як можливості підприємства використовувати ці ресурси для досягнення стратегічної мети.

Виокремлюють три основні підходи до інвестиційного потенціалу: ресурсний, цільовий (або відтворювальний) та результативний. Представники ресурсного підходу акцентують увагу на наявних матеріальних, нематеріальних, трудових та організаційно-управлінських ресурсах підприємства. За цільового або відтворювального підходу інвестиційний потенціал визначають як сукупність ресурсів, призначених для довгострокового вкладення з метою досягнення цілей відтворення господарської діяльності підприємства. Представники результативного підходу зосереджують увагу на результаті діяльності підприємства.

Серед основних елементів інвестиційного потенціалу підприємства виділяють: фінансовий потенціал, майновий потенціал, кадровий потенціал та виробничий потенціал. Таким чином, інвестиційний потенціал є комплексним поняттям, під яким варто розуміти організовану сукупність наявних ресурсів (фінансових, майнових, кадрових і виробничих) та можливість розвитку підприємства, що досягається через реалізацію можливостей мобілізації внутрішніх та зовнішніх інвестиційних коштів для досягнення стратегічних та тактичних цілей підприємства через механізм інвестування.

Оцінка інвестиційного потенціалу здійснюється на основі оцінювання потенціалу розвитку поточної діяльності та інноваційного потенціалу, кожен з яких складається з певного набору часткових потенціалів (виробничого, ринкового та людського).

Інвестиційний потенціал поточної діяльності містить виробничий, фінансовий та ринковий потенціали. Оцінка виробничої складової виробничого потенціалу визначається на основі розрахунку коефіцієнту зносу основних засобів, приросту основних засобів, фондовіддачі та рентабельності основних засобів. Матеріальна складова визначається часткою змінних витрат у собівартості продукції, матеріаловіддачею, співвідношенням змін цін на сировину та цін на готову продукцію. Кадрова складова виробничого потенціалу оцінюється через співвідношення коефіцієнтів з прийняття та з вибуття персоналу, професійний склад кадрів та зміну продуктивності праці.

Оцінка фінансової складової інвестиційного потенціалу поточної діяльності здійснюється на основі дослідження показників платоспроможності та ліквідності активів підприємства. Для оцінки ринкового потенціалу підприємства необхідно обґрунтування низки показників, які впливають на його можливість безперешкодно отримувати необхідні ресурси та реалізовувати вироблену продукцію. До таких показників можна віднести інвестиційний клімат регіону, інвестиційну привабливість галузі, географічний ринок збуту, стадії життєвого циклу основного виду продукції тощо.

Оцінка інноваційного потенціалу підприємства здійснюється на основі таких складових, як виробнича, фінансова та ринкова складова. Виробнича складова інноваційного потенціалу в свою чергу розподіляється на кадрову, науково-дослідну та виробничо-технічну складові, за якими здійснюється оцінка. Оцінка фінансової складової інноваційного потенціалу підприємства включає визначення показників, що характеризують їх фінансові можливості: коефіцієнт концентрації власного капіталу, коефіцієнт абсолютної ліквідності, коефіцієнт оборотності коштів у активах. Ринкову компоненту інноваційного потенціалу можна охарактеризувати у розрізі наявних досліджень з напряму інноваційності продукції, за ринками, за споживачами.

Важливою складовою дослідження інвестиційного потенціалу є його фактори формування та реалізації, вивчення яких може здійснюватися у двох аспектах: напряму впливу та за джерелами виникнення.

За джерелами виникнення фактори впливу на інвестиційний потенціал підприємства поділяються на внутрішні та зовнішні. До внутрішніх факторів належать контрольовані підприємством ресурси (інтелектуальні, технічні, сировинні тощо), доступ до споживчих та сировинних ринків, вплив конкуренції тощо.

Зовнішніми факторами є характер заощаджень населення країни, рівень інфляційних очікувань населення, довіра власників інвестиційних ресурсів до перерозподільного сектору країни, стан нормативно-правової бази, що регулює інвестиційну діяльність тощо.

Найбільш ефективним напрямом забезпечення зростання інвестиційного потенціалу підприємства є забезпечення сприятливих умов для його функціонування та розвитку. У сучасних соціально-економічних умовах найбільш ефективним та першочерговим напрямом підвищення інвестиційного потенціалу підприємств є державне регулювання інвестиційної сфери.

Об'єктом дослідження у кваліфікаційній роботі був інвестиційний потенціал підприємства молокопереробної галузі – ПрАТ «Житомирський маслозавод», який володіє значною виробничою потужністю. Протягом двох років потужність не змінювалася і залишилася на рівні 43200 т. Потужність підприємства характеризується достатньо високим рівнем використання (80,2 %). Так, коефіцієнт використання виробничої потужності в 2022 році перебував на рівні 65,1 %, а в 2023 році збільшився на 15,1 пункт.

В 2023 році в порівнянні з 2022 роком збільшився обсяг виробленої продукції в натуральному виразі (6520 тонн або 23,18 %) та обсяг виробленої продукції в діючих цінах (590,66 млн грн). Обсяг виробленої продукції в діючих цінах збільшився за рахунок зміни середніх цін на продукцію підприємства.

В 2023 році зросла ефективність використання оборотних активів та основних засобів, про що говорить зростання коефіцієнта оборотності оборотних коштів на 0,315 оборотів та фондівіддачі на 21,3 коп. Ефективність використання персоналу підприємства також зросла, про що свідчить динаміка продуктивності праці: значення показника збільшилося на 23,37 %.

Витрати на виробництво продукції в 2023 році в порівнянні з 2022 роком знизились на 330,3 млн грн або 22,09 %. Витрати на 1 гривню виробленої продукції в 2023 році знизились на 3,1 коп. внаслідок того, що темп зростання обсягу виробленої більший за темп зростання операційних витрат. Це є ознакою підвищення ефективності управління виробничими ресурсами підприємства.

Чистий прибуток та прибуток від операційної діяльності підприємства в 2023 році порівняно з 2022 роком зросли на 118,3 та 155,2 млн грн відповідно, що є ознакою підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства. В 2023 році зросли показники рентабельності продукції на 24,45 пунктів та продажів на 2,28 пунктів, що також свідчить про підвищення ефективності діяльності підприємства.

У структурі активу підприємства на початок 2022 року найбільшу питому вагу займали необоротні активи: близько 55,8 %, але тенденція змінилася на кінець 2022 року у бік зростання оборотних активів – на 9,88 пр. п. Це пов'язано зі зростанням грошових коштів та їх еквівалентів на кінець 2022 року на 40,4 пр. п. На кінець 2023 року трохи зросла питома вага необоротних активів на 1,4 пр. п. Це відбулося за рахунок перевищення темпів зниження оборотних активів (8,63 %) над темпами зниження необоротних активів (3,32 %). Зниження необоротних активів пов'язано зі скороченням основних засобів підприємства на 51,6 млн грн. Зниження оборотних активів в більшості обумовлено зниженням суми грошей та їх еквівалентів на 136,8 млн грн.

Це свідчить про реорганізаційні зміни на підприємстві.

Основним джерелом формування майна підприємства є власний капітал. Його частка становить на початок, кінець 2022 року та кінець 2023 року відповідно 66,47, 68,92 та 89,41 %.

У 2022 році величина власного капіталу збільшилася на 203,2 млн грн, а у 2023 році – на 321,8 млн грн. При цьому головні зміни відбулися з нерозподіленим прибутком, який і у 2022, і у 2023 роках збільшився на відповідну величину зміни власного капіталу.

Також слід відмітити те, що у 2023 році підприємство погасило короткострокові кредити на суму 468,8 млн грн.

Коефіцієнт фінансової автономії вище норми, що свідчить про те, що підприємство в більшості використовує власні кошти у господарській діяльності. Зростання коефіцієнту автономії на кінець 2023 року свідчить про зміни у структурі капіталу у бік зростання власного капіталу. Підприємство залишається фінансово незалежним від залученого капіталу.

Значення і зміна коефіцієнту фінансового ризику свідчить про те, що підприємство не залежить від зовнішніх інвесторів. Коефіцієнт фінансового ризику знаходиться на початок 2022 року на оптимальному рівні, що свідчило показує співвідношення залученого та власного капіталу у нормативних межах. А на кінець 2023 року відбулися його зниження до рівня 0,118, що свідчить про те, що на кожен власну гривню припадало близько 12 копійок залучених коштів.

У підприємства досить стабільне фінансове становище.

В цілому підприємство працює досить ефективно, вміє раціонально використовувати виробничі ресурси, при цьому підприємство має резерви підвищення ефективності господарської діяльності, реалізація яких дозволить отримати додатковий прибуток.

Згідно з проведеними дослідженнями і аналізом ринкових та споживчих тенденцій, впровадження нової продукції «йогуртове морозиво зі зменшеним вмістом лактози» є доцільним та економічно обґрунтованим. Сучасні тенденції споживання здорової їжі підтверджують попит на такий продукт серед цільової аудиторії. Крім того, підприємство володіє необхідними ресурсами для виробництва нового продукту. Морозиво буде вироблятися на основній лінії виробництва традиційного морозива, потужність якої недозавантажена на 8 %, що становить 2560 тонн. Пілотний проєкт виробництва йогуртового морозива становить 5 % від резервів потужності, що дорівнює 130 тоннам.

Проведений розрахунок економічної ефективності виробництва нової продукції показав позитивні результати. За допомогою аналізу ключових показників, було встановлено, що впровадження «йогуртового морозива» приведе до збільшення обсягів продажу на 23,3 млн грн, підвищення чистого прибутку на 4,4 млн грн та збільшення рентабельності підприємства. Також було встановлено, що інвестиції у виробництво нового продукту, які формуються

виключно з власних ресурсів, окуповуються протягом 1,5 років, що підтверджує його економічну ефективність.

Впровадження нової продукції «Йогуртове морозиво» позитивно впливає на показники діяльності та конкурентоспроможність підприємства. Зокрема, спостерігається зростання загального обсягу виробництва, розширення асортименту продукції, залучення нових клієнтів та розширення ринків збуту. Крім того, впровадження нового продукту сприяє підвищенню внутрішнього інвестиційного потенціалу підприємства, зміцненню його позицій у галузі та забезпеченню конкурентних переваг.

Коефіцієнт використання виробничої потужності внаслідок впровадження заходу і збільшення обсягу виробництва на 130 тонн зросте на 0,38 %.

Обсяг виробленої продукції в діючих цінах за рахунок зміни середніх цін на продукцію підприємства зросте на 23,3 млн грн. При цьому собівартість зросте на 17,9 млн грн. Покращаться показники використання ресурсів підприємства. Так, зросте фондівдача на 0,9 %, коефіцієнт оборотності оборотних активів – на 0,25 %, продуктивність праці – на 0,87 %.

Реалізація заходу дозволить отримати додатковий прибуток у розмірі 5,4 млн грн. Підвищаться показники рентабельності продажів, капіталу, продукції тощо. В цілому можна зазначити покращення як фінансового так і економічного стану підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Макух Т.О. Інвестиційний потенціал як фактор підвищення ефективності використання фінансових ресурсів. *Фінанси України*. 2009. № 9. С. 67-77.
2. Бережна І.Ю. Теоретико-економічні підходи до обґрунтування змісту інвестиційного потенціалу. *Держава та регіони*. Сер.: Економіка та підприємство. 2010. № 6. С. 253-258.
3. Сабліна Н.В. Методичний підхід до управління інвестиційним потенціалом підприємства. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Економічні науки. 2015. Вип. 15. Ч. 3. С. 102-105.
4. Кучерук Т.Ю., Вовк О.М. Економічне обґрунтування комплексної оцінки інвестиційного потенціалу авіапідприємства. *Економіка. Фінанси. Право*. 2008. № 3. С. 11-15.
5. Гриньова В.М., Коюда О.П., Лепейко Т.І.. Інвестування. К.: Знання, 2008. 358 с.
6. Мягких І.М. Аналіз і оцінка використання ресурсного потенціалу в системі споживчої кооперації. *Актуальні проблеми економіки*. 2009. № 1. С. 136-142.
7. Войнаренко М.П., Єпіфанова І.Ю. Управління інвестиційною діяльністю промислових підприємств: монографія. Вінниця: ВНТУ, 2011. 188 с.
8. Назарова О.Г. Вартісний підхід до управління інвестиційним потенціалом підприємства дис. канд. екон. наук.; 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). Краматорськ, 2015. 235 с.
9. Макарюк А.В., Москаленко Б.А. Инвестиционная политика в управлении инвестиционным потенциалом экономических систем. Национальная и региональная экономика. Текущие проблемы Восточной Европы: монография. Под ред. Эльжбети Милош. Люблин: Politechnika Lubelska, 2013. С. 62-72.

10. Маслак І.О. Особливості оцінювання фінансового потенціалу промислових підприємств. *Вісник КрНУ імені Михайла Остроградського*. 2012. Вип. 6 (77). С. 124-129.
11. Партин Г.О., Фаріон С.Я. Економічна сутність майнового потенціалу підприємства. *Бізнес Інформ*. 2013. № 6. С. 296-301.
12. Пазеева Г.М. Кадровий потенціал системи економічної безпеки дистри'юторських компаній. [Електронний ресурс]. URL: http://thesis.at.ua/publ/2014_r_bezpekoznavstvo_teorija_tapraktika_15_03_5_04/pazeeva_g_m_kadrovij_potencial_sistemi_ekonomichnoji_bezpeki_distrib_jutorskikh_kompanij/1010336 (дата звернення: 16.02.2024).
13. Гончарук О.В. Методичні положення щодо оцінки виробничого потенціалу металургійних підприємств. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. Вип. 5. С. 355-358.
14. Заїка С.О. Інвестиційний потенціал підприємства та варіанти його формування. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Економічні науки. 2015. Вип. 13. Ч. 1. С. 84-86.
15. Murav'eva N.N. (2016). Methods to evaluate the investment potential of commercial organizations: an integrated approach. *International Accounting*. №6. 28-40.
16. Офіційний веб-сайт Державної служби статистики. Web-сайт. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 25.03.2024)
17. Чагаровський В. Яким був 2023 рік для виробників та переробників молока? URL: <https://uadairy.com/vadym-chagarovskyj-yakym-buv-2023-rik-dlya-vyrobnykiv-ta-pererobnykiv-moloka/> (дата звернення 05.05.2024)
18. Чагаровський В. Про деякі зміни, яких потребує молочна галузь. URL: <https://uadairy.com/vadym-chagarovskyj-pro-deyaki-zminy-yakuh-potrebuye-molochna-galuz/> (дата звернення 08.05.2024)
19. Як змінилася купівельна поведінка українців у 2023 році. URL: <https://uadairy.com/yak-zminylasya-kupivelna-povedinka-ukrayincziv-u-2023-roczy/> (дата звернення 10.04.2024)

20. Тулуш Л. Молочна галузь за воєнного стану. URL: <https://uadairy.com/molochna-galuz-za-voyennogo-stanu/> (дата звернення 12.04.2024)

21. Сайт ПАТ «Житомирський маслозавод». Web-сайт. URL: <https://rud.ua/> (дата звернення 02.04.2024)

22. Картка компанії ПАТ «Житомирський маслозавод». URL: <https://ring.org.ua/edr/uk/company/00182863> (дата звернення 04.04.2024)

23. Методичні вказівки до виконання курсової роботи з дисципліни «Методика економічного аналізу діяльності підприємства» для здобувачів вищої освіти ступеню «Бакалавр» спеціальності 051 «Економіка», ОПП «Економіка підприємства» / Укл. Н.М. Купріна, О.П. Антонюк, Т.М. Ступницька, Х.О. Баранюк, Т.А. Кулаковська. Одеса, ОНТУ, 2023. 38 с.

24. Фінансова звітність підприємства за 2022 рік. АТ «Житомирський маслозавод». URL: https://clarity-project.info/edr/00182863/finances?current_year=2022 (дата звернення 03.04.2024)

25. Фінансова звітність підприємства за 2023 рік. АТ «Житомирський маслозавод». URL: https://clarity-project.info/edr/00182863/finances?current_year=2023 (дата звернення 05.04.2024)

Міністерство освіти і науки України
Одеський національний технологічний університет

ННІ прикладної економіки і менеджменту ім. Г.Е. Вейнштейна

Кафедра економіки промисловості

Ступінь вищої освіти – перший (бакалавр)

Спеціальність 051 «Економіка»

Освітня програма «Економіка підприємства»

ДОДАТКИ
ДО КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА

**на тему «Інвестиційний потенціал АТ «Житомирський
маслозавод» та шляхи його використання»**

Здобувача _____ Грудненка В.І.

Керівник _____ проф. Кулаковська Т.А.

Одеса – 2024 рік

ДОДАТОК А

Таблиця 1

Систематизація визначень сутності поняття «інвестиційний потенціал підприємства»

Автор	Визначення інвестиційного потенціалу
Т.О Макух [1]	сукупність наявних матеріальних та нематеріальних, трудових та організаційно-управлінських ресурсів підприємства, що характеризують його спроможність прийняти та освоїти інвестиційні кошти
І.Ю. Бережна [2]	відповідним чином організована динамічна сукупність інвестиційних ресурсів власне підприємства та інвестиційних ресурсів, залучених ззовні, що перебувають у його розпорядженні та можуть бути на певних умовах задіяні в інвестиційній діяльності задля досягнення стратегічних і тактичних цілей підприємства у майбутньому, враховуючи при цьому стан і характеристики макроекономічного середовища, в якому безпосередньо функціонує підприємство
Н.В. Сабліна [3]	сукупність економічних ресурсів, що можуть бути мобілізовані суб'єктом господарювання та як можливості підприємства використовувати ці ресурси для досягнення стратегічної мети
Г.Ю. Кучерук та О.М. Вовк [4]	організована сукупність наявних економічних можливостей, які створюють умови для розвитку та реалізації стратегічних та тактичних цілей підприємства в сфері інвестиційної діяльності; сукупність необхідних ресурсів і можливостей для здійснення інвестиційної діяльності й досягнення цілей розвитку підприємства
В.М. Гриньова та О.П. Коюда [5, с. 358]	можливість вкладення капіталу з метою наступного його збільшення або інвестиційні можливості щодо ведення, підтримки чи збереження чого-небудь
І.М. Мягких [6]	можливості щодо формування та відновлення основних фондів з метою забезпечення необхідного рівня конкурентоспроможності робіт та послуг

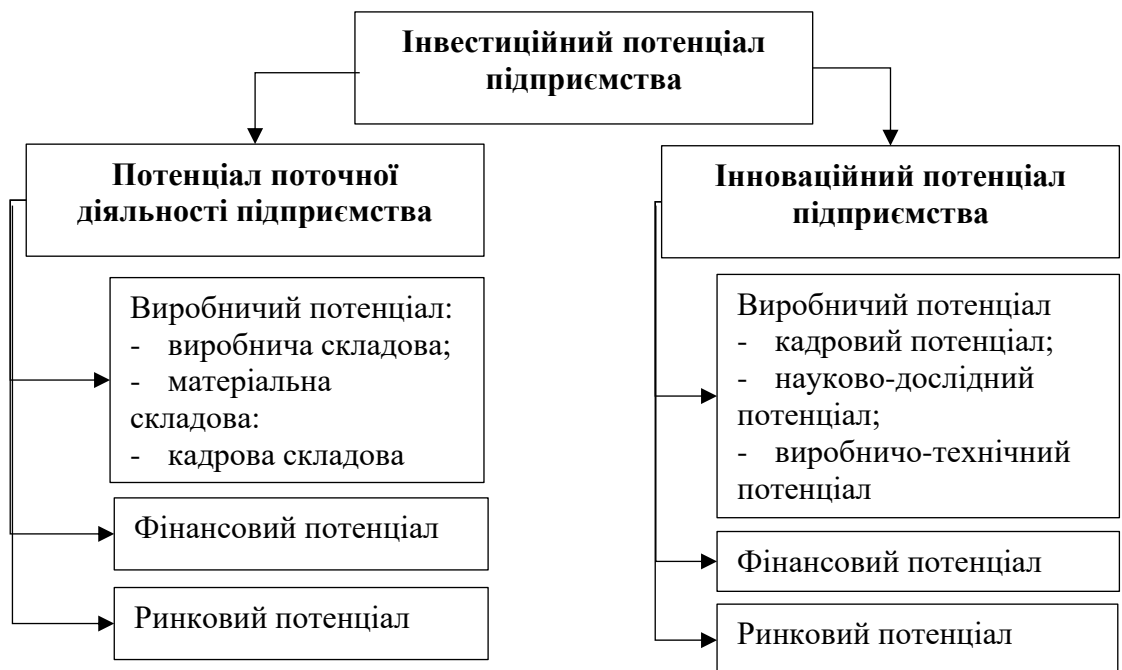

Рис. 1. Змістові складові інвестиційного потенціалу

ДОДАТОК Б

Таблиця 2

Система показників інвестиційного потенціалу підприємства

<i>Показники виробничого потенціалу підприємства</i>
Виробнича складова
Знос основних засобів
Коефіцієнт приросту ОВЗ
Співвідношення коефіцієнтів оновлення та вибуття основних засобів
Фондовіддача
Рентабельність ОВЗ
Матеріальна складова
Частка змінних витрат у собівартості продукції
Співвідношення зміни цін на сировину, матеріали та цін на готову продукцію
Матеріаловіддача
Кадрова складова
Співвідношення коефіцієнтів з прийняття та з вибуття персоналу
Професійний склад кадрів
Зміна виробітку на одного працівника
<i>Показники фінансового потенціалу підприємства</i>
Коефіцієнт фінансової незалежності
Коефіцієнт поточної ліквідності
Коефіцієнт строкової ліквідності
Коефіцієнт абсолютної ліквідності
Рентабельність активів
Рентабельність власного капіталу
Ефективність використання активів для виробництва продукції
Частка позикового капіталу в капіталі підприємства
Частка робочого капіталу
Частка акумульованого капіталу
<i>Показники ринкового потенціалу підприємства</i>
Інвестиційний клімат регіону
Інвестиційна привабливість галузі
Географічний ринок збуту
Стадія життєвого циклу основного виду продукції
Ступінь конкуренції на товарному ринку
Розвиток транспортної інфраструктури

ДОДАТОК В

Рис. 2. Фактори формування та реалізації інвестиційного потенціалу підприємств

ДОДАТОК Г

Таблиця 3

Основні показники молокопереробного сектору України

Показники	1990	2003	2020	2021	2022	2023
Кількість молокопереробних підприємств, од.	643	441	192	178	120	112
Виробництво молока, млн т	24,5	13,67	9,8	8,7	7,64	7,36
Перероблено молока, млн т	18	4,5	3,5	3,2	2,72	2,96
Продукція з незбираного молока, тис. т	6430	1230	1010	1046	771	820
Вершкове масло, тис. т	441,1	145,3	87,5	77,2	70,6	68,3
Сир, тис. т	183,8	167,8	115,8	111,2	89	88,4
Сухе молоко, тис. т	61,1	19,8	29,4	34,1	34	29,7
Згущене молоко, тис. т	166	101,4	74,5	75,8	60	62
Споживання молока на душу населення, тис. т	373	240	221	198	?	?

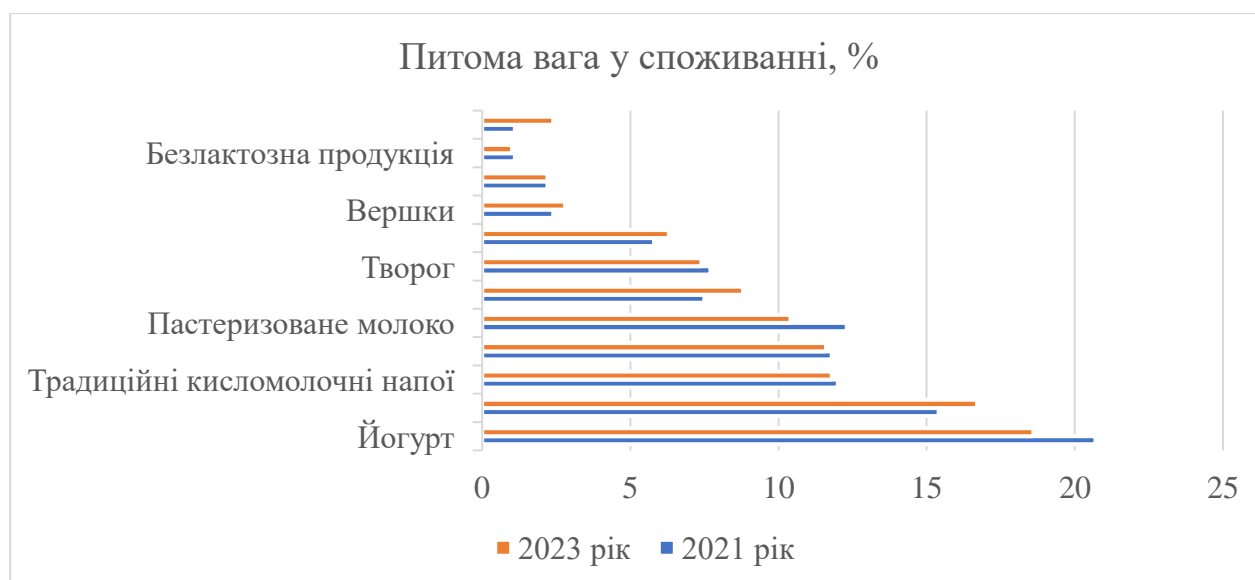

Рис. 3. Питома вага молокопродуктів у споживанні, %

ДОДАТОК Д

Таблиця 4

Експорт молочних продуктів за 2019-2023 рр.

Продукти	2019	2020	2021	2022	10 міс. 2023
Молоко і вершки незгущені, тис. т млн дол.	25,2 15,3	18,6 11,9	14,9 10,4	29,4 16,4	23,4 13,4
Молоко згущене, тис. т млн дол.	35,8 76,1	27,4 55,3	22,4 57,4	26,7 90	23,6 58,8
Кисломолочна продукція, тис. т млн дол.	6,1 9,5	5,7 8,9	5,5 8,6	3,1 4,7	2,8 3,4
Молочна сироватка, тис. т млн дол.	24,1 17,9	26 22,2	22,2 22,8	15,3 15,8	13,1 8,7
Масло вершкове та інші жири, тис. т млн дол.	18,3 76,2	11,2 48,8	10,9 52,3	14,1 81,7	6,9 36,2
Сири і кисломолочний сир, тис. т млн дол.	7,2 26,5	6,4 24,6	6,9 26,7	9 42,3	7,2 32,6
Усього, тис. т млн дол.	116,7 221,5	96,2 171,8	82,9 178,2	97,6 250,8	76,9 153,1

Таблиця 5

Імпорт молочних продуктів за 2019-2023 рр.

Продукти	2019	2020	2021	2022	10 міс. 2023
Молоко і вершки незгущені, тис. т млн дол.	3,3 3,7	13 11,8	14,4 13,4	9,4 8,6	4,7 5,2
Молоко згущене, тис. т млн дол.	2,6 5,7	6,1 13,8	7,8 21,2	1,2 4,0	1,1 4,2
Кисломолочна продукція, тис. т млн дол.	6,2 9,1	9,9 13,8	14 20	9,5 14,9	7,4 14,6
Молочна сироватка, тис. т млн дол.	3,2 5,5	5,1 6,9	9,6 12,3	4,9 6,9	6,1 11
Масло вершкове та інші жири, тис. т млн дол.	3,4 17,3	10 39,6	9,1 45,5	1,1 7,9	1,5 9,7
Сири і кисломолочний сир, тис. т млн дол.	23,7 108,8	46,8 207,4	55,2 260,3	33,8 182,2	27,1 160
Усього, тис. т млн дол.	42,7 150,1	90,9 293,4	110,1 372,8	59,9 224,5	47,9 204,7

ДОДАТОК Ж

Таблиця 6

Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності ПрАТ «Житомирський маслозавод» за 2022-2023 роки

Показник	2022 рік	2023 рік	Відхилення	
			абсолютне	відносне
1. Середньорічна виробнича потужність, тонн	43200	43200	0	0
2. Фактично вироблено продукції, тонн	28130	34650	6520	23,18
3. Коефіцієнт використання виробничої потужності, частки	0,651	0,802	0,151	23,18
4. Обсяг виробленої промислової продукції (без ПДВ):				
- у діючих оптових цінах підприємства, тис. грн	2177855	2768520	590665	27,12
- у порівняних цінах, тис. грн	2177855	2682640,4	504785,4	23,18
5. Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (без ПДВ), тис. грн	2263651	2855378	591727	26,14
6. Середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності, тис. грн	1851303	1930809	79506	4,29
7. Фондовіддача, грн/грн	1,176	1,389	0,213	18,11
8. Середній залишок оборотних коштів, тис. грн	1030744	1137108,5	106364,5	10,32
9. Коефіцієнт оборотності оборотних коштів, обороти	2,196	2,511	0,315	14,34
10. Середньооблікова чисельність штатних працівників, осіб	660	659	-1	-0,15
11. Продуктивність праці, тис. грн/особу	3299,8	4070,8	771,0	23,37
12. Операційні витрати на виробництво продукції, тис. грн, у тому числі	1685951	2058398	372447	22,09
- матеріальні витрати	982015	1312301	330286	33,63
- витрати на оплату праці	162685	238646	75961	46,69
- відрахування на соціальні заходи	30780	40767	9987	32,45
- амортизація	150507	138756	-11751	-7,81
- інші операційні витрати	359964	327928	-32036	-8,90
13. Витрати на 1 гривню виробленої продукції, грн	0,774	0,744	-0,031	-3,96
14. Матеріалоемність, грн/грн	0,451	0,474	0,023	5,12
15. Собівартість (повна) реалізованої продукції, тис. грн	1957798	2038518	80720	4,12
16. Фінансовий результат від операційної діяльності, тис. грн	311418	466619	155201	49,84
17. Чистий прибуток, тис. грн	203805	322114	118309	58,05
18. Рентабельність продажів, %	9,00	11,28	2,28	x
19. Рентабельність продукції, %	15,91	22,89	6,98	x

ДОДАТОК 3

Таблиця 7

Розрахунок витрат на сировину та матеріали на виробництво 1 тонни йогуртового морозива зі зменшеним вмістом лактози

Вид сировини та основних матеріалів	Ціна одиниці сировини, грн	Норма витрати на 1 т продукції	Сума, грн
Безлактозний білковий концентрат з маслянки (ББКМ), отриманий діафільтрацією (DF=7), кг	95,9	590,1	56590,6
Інулін (CP = 95,8 %), кг	190,44	125	23805,0
Лактулоза (CP = 99,2 %), кг	80,67	37,21	3001,7
Цукор-пісок, кг	28,42	140	3978,8
Стабілізатор, кг	350	3	1050,0
Йогуртова основа (ЙО), кг	35,64	429,7	15314,5
Вафельний брикет, пар.	0,46	12500	5750,0
Пакувальні матеріали	0,092	12500	1150,0
ВСЬОГО			110640,6

Таблиця 8

Розрахунок собівартості та оптової ціни «Йогуртове морозиво зі зменшеним вмістом лактози»

Показник	Значення
Обсяг виробництва, т	130
Змінні витрати, тис. грн	16082,0
Постійні витрати, тис. грн	1832,9
Повна собівартість, тис. грн	17914,9
Собівартість 1 кг, грн	137,8
Рентабельність, % (30 %)	41,7
Оптова ціна 1 кг, грн	179,5
Оптова ціна за 200 г стаканчик, грн	35,9
Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн	23289,4

ДОДАТОК К

Таблиця 9

Розрахунок показників економічної ефективності проєкту з виробництва нового продукту «Йогуртове морозиво зі зменшеним вмістом лактози»

Показники	Період реалізації проєкту, років				усього
	0	1	2	3	
ІС, сума інвестованих у проєкт коштів, тис. грн	6432,8				6432,8
ЧІ, чиста (приведена) вартість інвестованих у проєкт коштів, тис. грн	6432,8				6432,8
Грошовий потік від проєкту, тис. грн		4407,1	4407,1	4407,1	13221,2
Середньозважена вартість капіталу (СВК), %	28				
Коефіцієнт дисконтування	1	0,781	0,610	0,477	
Дисконтований грошовий потік у році, тис. грн	-6432,8	3443,0	2689,9	2101,5	8234,3
Дисконтований грошовий потік наростаючим підсумком, тис. грн		3443,0	6132,9	8234,3	
Приріст дисконтованого чистого прибутку від проєкту, тис. грн		3443,0	2689,9	2101,5	8234,3
Чистий дохід (ЧД), тис. грн					23289,37
Чистий приведений дохід (NPV), тис. грн					1801,5
Внутрішня норма доходності (IRR), %					47,50%
Індекс доходності (ІД)					1,28
Період окупності з врахуванням дисконтування (ПОдис.), років					2,11
Період окупності (ПО), роки					1,46
Рентабельність інвестицій (Ri) за весь період реалізації проєкту, %					42,67

ДОДАТОК Л

Таблиця 10

Вплив запропонованого заходу на основні техніко-економічні показники АТ «Житомирський маслозавод»

Найменування заходів	Інвестиції, тис. грн		Зміни показників діяльності підприємства (±)											
	6432,8	У тому числі в		Обсяг реалізованої продукції, тис. грн	Собівартість, тис. грн					Чисельність, осіб	Фінансовий результат від операційної діяльності, тис. грн	Чистий прибуток, тис. грн		
		0	6432,8		Усього	у тому числі:								
						Матеріальні витрати	Витрати на оплату праці	Відрахування на соціальні заходи	Амортизація основних фондів				Інші витрати	
Виробництво нового продукту «Йогуртове морозиво зі зменшеним вмістом лактози»»	6432,8	0	6432,8	23289,4	17914,9	16082	912,8	200,8	0	719,3	0	5374,5	4407,1	1,46

ДОДАТОК М

Таблиця 11

Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності АТ «Житомирський маслозавод» до й після впровадження заходу

Показники	2023 рік	Проект	Відхилення (±)	
			абс.	відн.
1. Середньорічна виробнича потужність, т	43200	43200	0	0
2. Фактично вироблено продукції, т	34650	34780	130	0,38
3. Коефіцієнт використання виробничої потужності, частки	0,802	0,805	0,003	0,38
4. Обсяг виробленої промислової продукції(без ПДВ й акцизного збору):	2768520	2791809,37	23289,37	0,84
– у діючих оптових цінах підприємства, тис.				
– у порівнянних цінах	2682640,4	2705929,77	23289,37	0,87
5. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	2855378	2878667,37	23289,37	0,82
6. Середньорічна вартість основних фондів основного виду діяльності, тис. грн.	1930809	1930809	0	0
7. Фондовіддача, грн/грн	1,389	1,401	0,012	0,90
8. Середній залишок оборотних коштів, тис.	1137108,5	1143541,3	6432,8	0,57
9. Коефіцієнт оборотності оборотних коштів, оборотів	2,511	2,517	0,006	0,25
10. Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу, осіб	659	659	0	0
11. Продуктивність праці, тис. грн /особу	4070,8	4106,1	35,3	0,87
12. Операційні витрати на виробництво продукції, тис. грн., у тому числі:	2058398	2076312,9	17914,9	0,87
– матеріальні витрати	1312301	1328383	16082	1,23
– витрати на оплату праці	238646	239558,8	912,8	0,38
– відрахування на соціальні заходи	40767	40967,8	200,8	0,49
– амортизація	138756	138756	0	0
– інші операційні витрати	327928	328647,3	719,3	0,22
13. Витрати на 1 гривню виробленої / реалізованої продукції, грн	0,744	0,744	0	0
14. Матеріалоемність, грн	0,474	0,476	0,002	0,38
15. Собівартість (повна) реалізованої продукції, тис. грн	2038518	2056432,9	17914,9	0,88
16. Фінансовий результат від операційної діяльності, тис. грн	466619	471993,5	5374,5	1,15
17. Чистий прибуток, тис. грн.	322114	326521,1	4407,1	1,37
18. Рентабельність продажів, %	11,28	11,34	0,06	x
19. Рентабельність продукції, %	22,89	22,95	0,06	x